Суштина поетике

Број 36 *Година III* *Децембар 2016.*

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Три године са Суштином поетике

Излази месечно
Глушци

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уредништво
Енеа Хотић
Сања Живковић
Јелена Глишић

Сарадници чланови колегијума
Проф. др Љубица Несторов
Проф. др Слађана Миленковић
Споменка Денда Хамовић
Марко Јуришић

Технички уредник
Анђелко Заблаћански

Лектура
Јелена Глишић

Коректура
Споменка Денда Хамовић
Јелена Глишић

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Издавач
Анђелко Заблаћански
Глушци

Први број је објављен 23. новембра 2013. Године

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Излази месечно

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417
COBISS.SR-ID 204386828
Суштина поетике, електронски часопис
(2013)

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Број 36 - Суштина поетике

Књижевни часопис

Децембар 2016
Глушци

Свим сарадницима, читаоцима и
љубитељима лепе речи,
срећну и успешну Нову 2017. годину,
жели редакција Суштине поетике!

Садржај

Три године са Суштином поетике 9
Прва шанса | Радојка Бјеливук 11
О ПЕСНИКИЊИ 11
МОЈЕ ЈЕ СВЕ 12
ЈОШ ЈЕДНО ЋУТАЊЕ 13
ПОНОЋ 15
СНОВИ О ЈЕДНОМ СНУ 18
Заборављени песници | Милан Кујунџић Абердар 20
ЖИВОТОПИС 20
МЛАДОЖЕЊИ 22
ВИЛЧЕ 23
ТЕШКУ НОЋ 24
ЛАБУД СЕ КУПА 24
МОЈ ЗАВЕШТАЈ 25
Књижевна расправа 27
АУТОПОЕТИКА ИЛИ АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТ КРОЗ ИСТОРИЈУ КЊИЖЕВНОСТИ 27
1. СКИЦА АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТИ КРОЗ ИСТОРИЈУ СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ 29
2. СКИЦА АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТИ КРОЗ ИСТОРИЈУ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ 35
ЛИТЕРАТУРА: 38
Прва књига - Кружења без обличја | Марина Богдановић 40
ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ РАДОВАНА ВЛАХОВИЋА 40
ЗАВЕШТАНЕ МЕТАМОРФОЗЕ 43
АНИМА 44
ТАЈНА СВИХ ТАЈНИ 44
О ПЕСНИКИЊИ 45

О Кочићу | Миљан Кујача 46
КОЧИЋ – ГОРИО И ИЗГОРИО 46
Поетски времеплов 51
Љубомир Симовић 51
Франце Прешерн 52
Велимир Живојиновић Масука 53
Кристина Росети 54
Јован Јовановић Змај 55
Халил Џубран 56
Василиј Симоненко 57
Добриша Цесарић 57
Јурај Јуре Каштелан 58
Коста Рацин 59
Луј Арагон 60
Мирослав Крлежа 62
Радовић и деца | Маријана Ристић 63
КАКО ЈЕ ДУШАН РАДОВИЋ ДОЖИВЉАВАО ДЕЦУ 63
Хаику | Бранка Војиновић Јегдић 67
Енеини огледи 69
ВАСПИТНИ УТИЦАЈ КЊИЖЕВНОСТИ 69
Глосирање с Дисом 73
СЛАЖЕМ СЕ ДИСЕ | МИРОСЛАВ МИШО БАКРАЧ 73
1. 73
2. 74
3. 75
4. 76
5. 77
6. 78
7. 79
8. 80
9. 81

10. 82
Збирка кратких прича | Ранко Павловић 83
БЕСПУЋА 83
КРАЈ НА ПОЧЕТКУ 85
ПОГЛЕД СА МАЊАЧЕ 86
Из окружења | Иван Гаћина 87
ОДСЈАЈ УНИВЕРЗУМА 87
МОЈА ПЈЕСМА 88
ИЗГУБЉЕНИ РАЈ 89
ЗИМСКО ЈУТРО 90
О ПЕСНИКУ 91
Пут Ахмеда Нурудина од љубави до мржње | Софија Ивановић 93
Поезија наших дана 96
СА ДРУГЕ СТРАНЕ РЕКЕ 96
БЕСМРТНОМ ПОЕТИ 97
СЛОБОДА 98
НЕ РАЗУМЕШ 99
КАО КАП НА ДЛАНУ 100
ХИБРИДИ 101
ТРАГОВИ БОЛА 102
ДЕВОЈКА 103
Љубавна писма великана | Марк Твен 104
Лични став 108
МОТИВ РЕЛИГИЈЕ У ПРИПОВИЈЕЦИ *ПРВИ ПУТ С ОЦЕМ НА ЈУТРЕЊЕ* ЛАЗЕ ЛАЗАРЕВИЋА 108
Поезија за децу 111
ПРИЧАЛА МИ ЦРВЕНКАПА 111
ВЕЛИКИ ОДМОР 113
НЕСПРЕТНИ МРАВ 113
ПАДАЛИЦА 114
НЕСПРЕТНИ ПЈЕСНИК 114

Цртица о животу | Бобан Миленковић 115
РЕЧ 115
О АУТОРУ 116
Две приче 117
Јелена Цветковић | ПРОДАВАЦ ЈЕСЕЊЕГ ЛИШЋА 117
Јелена Стефановић | ПОГЛЕД СА ТЕРАСЕ 119
Препевана поезија | Љубица Несторов 120
Олга Постникова | ПУНИ МЕСЕЦ 120
Јелена Огњева | КРСНИ ПУТ 121
Олга Седакова | МОЛИТВА 122
Светлана Кекова | НЕСПОКОЈНИ ВРТ 124
Афоризми | Ђура Шефер Сремац 125
ВЕТРОВИ (ЕВ)РОПСКЕ УНИЈЕ 125
ДЕМОКРАТСКЕ НЕБУЛОЗЕ 126
Три песме | Александар Јовановић 127
НИШТИНА 127
МОЛБА 127
ПОЛУЖИВИ ДАНИ 128
Да не заборавимо 130
НЕВЈЕРА СТРАДА 130
ЗЕЦ И ЛИСИЦА 133
ВУК И КОЗА 133
КАКО ЈЕ ПОСТАЛА КРТИЦА 134
Уредниково ћоше 135
АФОРИЗМИ ИЛИ КАКО САМ СКРНАВИО ВЕЛИКАНЕ 135

Три године са Суштином поетике

Реченица којом је уредништво завршило уводну реч поводом двогодишњице Суштине поетике била је: *Након две година рада ми смо расположенији и спремнији да од „Суштине поетике“ направимо још бољи часопис, јер се водимо девизом – увек може боље! Читајте нас и пишите нам!*

А баш то смо и радили – били расположени за рад и направили још бољи часопис!

Наиме, у новембру 2013. године покренуо сам часопис *Суштина поетике.* Његовом настанку није претходила никаква унапред припремљена или дуго разматрана идеја. Све је то део игре по интернету и моје знатижеље. Додуше, било би неправедно да не споменем да сам негде у подсвести имао и раније такву идеју, али не сасвим јасну ни мени самоме. Чак сам у једном тренутку то споменуо једном свом пријатељу који се некада бавио издаваштвом. Споменуо сам му онако успут у разговору о поезији и књигама. Није ме охрабрио, напротив, рекао је да је то мукотрпан посао и да треба имати ауторе који ће писати за часопис. Одобрио сам му у потпуности. А онда, претпрошле године у новембру, месецу који иначе не волим много, као да ми је неко шапнуо – а што да не пробаш. И пробао сам.

Најважније ми је било да то не буде још један досадан, тематски неразноврстан и читаоцима незанимљив часопис. Није било лако. У почетку сам једва скупљао довољно радова за објављивање, али временом је часопис доспевао до читалаца и аутора који су желели да своје песме, есеје, приче објаве, па их је на мејл адресу пристизало све више. Трудили смо се да увек одаберемо добре радове, без обзира на то да ли се радило о мање или више познатом песничком имену. То је један од разлога што смо опстали, и доказ да вреди радити у служби књижевности као уметности, не осврћући

се на шунд који се нуди на све стране, и који, нажалост, бива све више прихваћен као неумитност свакодневице. Посебно смо поносни на чињеницу да смо све време постојања часописа настојали да подстакнемо и охрабримо младе људе да нам шаљу своје радове. Њихове смо радове увек с нарочитом пажњом читали и одабирали, трудећи се да дамо и добронамерну критику и савет ако је требало – сматрајући то нашим начином подршке.

Од првих бројева, који су имали по десетак рубрика и који још нису имали јасну концепцију часописа, дошло се до бројева који имају по двадесетак и више веб страна – сада са јасном концепцијом и пажљиво одабраним темама. У почетку, тачније за око десет првих бројева припремао сам и ПДФ издање, али нисам био довољно технички обучен за прелом текста и остале радње које припрема захтева, па сам одустао. Међутим, пошто знам да читаоци воле да имају цео часопис испред себе, тј. да не морају да отварају сваку страну посебно, поново сам се упустио у тај посао јер сам постао мало вичнији прелому и припреми текста за штампање. Нажалост, остали смо само на ПДФ-у, пошто немамо никаквих средстава за штампана издања.

У међувремену, дошло је до промене састава уредништва. Неки чланови нису више са нама због приватних обавеза, а неки из разлога јер смо решили да мало освежимо часопис новим идејама и да дамо већу шансу млађима, као што је била и првобитна замисао и идеја водиља овог часописа. Овом приликом се искрено захваљујем на досадашњој плодоносној сарадњи Гордани Димитријевић и Ђури Маричићу, уз напомену да наша сарадња овдје не завршава и да ће они и даље да пишу за наш часопис када буду у могућности, а желим искрену добродошлицу новим члановима уређивачког колегијума, у своје и у име свих сарадника.

Главни уредник

Прва шанса | Радојка Бјеливук

О ПЕСНИКИЊИ

Радојка Бјеливук

Рођена је 18. августа 1991. године у Великој Кладуши, у Босни и Херцеговини. Дипломирала је на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, на групи Српски језик и књижевност. На ФИЛУМ-у је одбранила и мастер рад, из области Српска књижевност, посвећен двојици истакнутих српских песника раног романтизма, Сими Милутиновићу Сарајлији и Петру II Петровићу Његошу. Од 1995. године живи у Србији, у Рековцу.

Поезију воли „од када зна за себе“. Прве стихове написала је у четвртом разреду основне школе. Одрастала је уз поезију Јована Јовановића Змаја и Мирослава Антића. Узори у писању су јој Милош Црњански, Растко Петровић и Бранко Миљковић, а у њеним песмама видљиви су утицаји и Карла Густава Јунга и Сигмунда Фројда. Пише рефлексивну поезију. У својим песмама бави се метафизичким размишљањима и философским реминисценцијама. Интересују је у великој мери и философија, археологија и историја.

За себе би рекла да је мешавина једног суматраисте, Дон Кихота и Владимира и Естрагона. Подједнако воли све врсте уметности, иако јој је књижевност, наравно, на првом месту. Универзална дефиниција и њене поезије и живота била би: *живот је уметност*. До сада није објављивала своје песме.

МОЈЕ ЈЕ СВЕ

Моје је све,
И небо и земља,
И Нептун и Плутон,
Обим струка да им мерим
За карневалске хаљине,
Ако хоћу.

Моје је све,
Све и ништа.
И јуче и сутра,
И ја и ми,
Само жељу да замислим,
Као пред златном рибицом
(узгред, зашто баш она?),
У плаво је обучем
И исплетем јој плетеницу.

Ако хоћу, имам моћ
Пољубити жабу крастачу,
У поноћ,
А онда нестати без једне ципеле.

Ако хоћу, имам умеће
Свирати неки евергрин на гитари,
Јахати коња кроз ветар, у галопу
И рецитовати слободу,
Јер моје је све.

Моје, на дохват руке.
Бескрајн ми ту, у углу ока.
Треба само да не трепнем
И све је то моје.

И месец коме је доста ноћног живота,
И бреза хвалисавка,
Све је то моје
И све сам то ја...
Ако усхтеднем.

И плакати и серенаде певати
Под прозором уснуле звезде,
И са скромношћу дворског пажа
Краљеве потказивати на пораз,
Могу, ја смем то!
Моје је све.

Ја имам много.
Ја имам све.
Ја сам тако богато сиромашна
Да чак и ветар трагове за мном брише, из наклоности.
Штапом просјака ја пецам ноћне шаране
На месечини.

ЈОШ ЈЕДНО ЋУТАЊЕ

Мислим да ћу данас престати да пишем.
Жао ми је поезије.

Много се данас малтретира папир,
И он се проституише,
Ваљда јер га је много.
Убију по једно биће да створе по један бели лик.

Мислила сам да бели лик опет створи једно биће.
И можда је заиста тако,
Али то није ни битно.

Поезију више нема ко да чује,
Јер је сви, како рекоше, певају.
А ако је не певају,
Онда је натпевавају критиком.
Све се чини осим оног што поезија жели.
И тако увек бива.
А тако је ваљда увек и било,
Као са историјом која рађа јагоде тамо где је угинуо цвет.

Гнушам се песништва
И певања,
И звања песника!
Само смишљамо имена и цртамо знакове,
Како личимо неизоставно на своје претке,
Само што ми немамо уметност.
Ни то није важно.
Ми можда нећемо ни бити преци.
Није више ни то важно.
Престајем!
Никада нисам имала права на избор,
Па ево и сад не протестујем,
Добровољно спуштам главу и перо,
Осрамоћене обоје.

Утростручићу бол која ће харати светом
Јер више неће постојати бездан за птице.
И сви ће језици само цвркутати
Свако на свом дијалекту.

Поезију ће сви писати.
Неће.
Неки ће се узјогунити.
Неки ће се опећи и утећи,
А неки ће се спалити на сопственом пепелу.
Јер тако гласи најлепша песма, изгледа,
Једина којој би можда неко још поверовао.

А неки, они најгори, остаће непомакнути,
Шта их се тиче апокалипса поезије...
Они нису ни песници, ни натпевници,
Никада нису ни запевали.
Све што су одувек знали јесте да
Усхићено ћуте.

ПОНОЋ

Не буди се, једини сну!
Не дај да ми се јава руга
Гвозденим својим наковњем.

У мојој руци је дрво,
Али мач држим,
Не буди се!

Нова зора биће најгора.
Јутро у поноћи времена.
Пашћу у тај понор наредби
Као најпокорнији псић,
А можда режаћу на себе
И своје ћутање
Које ћу закопати

У очима сневача,
Заспалог пре двадесет и четири године.

Не морам бити будна
Да бих видела сунце!

Лето ће проћи преко руку,
У ле́ту,
И никад се неће чути о једном бегу
Изведеном пре повратка.

Свануће, то поуздано знам,
Али не знам
Да ли и очи имају право на свануће.
То је неправда – одузети вид!

Сунце ће ткати оно што жели да произведе
И уплетаће у туђе уши милоснице,
Али то је сад тако далеко.
То је тако далеко.

А ја знам да не морам бити звезда
Да бих видела месец.

Дисаће руке заувек,
Чак и под овим покровом.

Не слути зато никада причу камена пред собом,
Јер може проговорити,
А ти онда шта ћеш
Са својим ћутањем?

Небо ће се једном смејати
Слатко свему овоме:

Како сам некад могла
Веровати у нечије присуство
На свету без ијединог човека,
Где су сви мислили
Да камење ћути
И да очи жмуре.

Ипак, ја знам:
Неко је био ту.
И звезде су играле асоцијације са мном,
А у углу окна био је пролаз.

Сад, све и да сам желела рећи,
Ипак нећу.
Никада нисмо оно што мислимо.
Свет нас маскира лакрдијски,
Али ја са тим немам ништа.

Мир је она промаја
Коју шаљу звезде
Кроз рупу која не постоји,
Кроз простор овај овде,
Ту и сада.

Била сам тамо,
Најдивнији едену,
Апсурде мога јутра!

Зар поноћ не откуцава
У сваком нашем погледу на клатно?

Док освит буде клатио два круга,
Једну линију ће исписати
Лето које није дошло.

Не скривај се од Тајне,
Јер она је победник у скривању.
Само певај милоснице
И разбијај окна.

Није свету жао.
Мени је жао што смо свет,
Па о свету не можемо ништа знати.

Пало небо ће зато увек васкрснути,
Као из мочваре живот,
За тебе, за мене.
То су наши животи
Који устају,
А да ми само стојимо,
Мислећи да смо у нама.

Немој никада изговорити „јава“,
А да притом не мислиш „сан“!

Верујте, управо је поноћ,
Али мој мач је оштрији
За сваки год који одсањам.

СНОВИ О ЈЕДНОМ СНУ

Звери су ме у својој утроби нежно успавале.
Бројим до десет и већ сам будна.
Нисам уморна и није ми до сна,
Хоћу да милујем ту утробу која ме штити.

Не познајем ведрину, ни на једном лицу.
У моме оку је хиљаду светлости изумрло
Пркосећи мраку.
Немам више снагу ни да зажмурим.

Држим тако очи отворене у мраку
И видим:
Нови дан се рађа у утроби,
Али ја сам одједном рођена,
Сисајући мрак.

Као чедо једног тужног свитања
Кмечим и тражим своју звер
Да се угурам у њене чељусти
И понесем крчаге воде.

Заборављени песници | Милан Кујунџић Абердар

Приредила: Споменка Денда Хамовић

ЖИВОТОПИС

Милан Кујунџић Абердар је рођен 28. фебруара 1842. године у Београду. Био је познати песник, један од првих српских филозофа, политичар, дипломата, задужбинар. Важио је за изванредног говорника. Потиче из имућне и образоване грађанске породице. Основну школу је похађао у Београду. После уписује немачку гимназију у Панчеву, али због здравствених проблема отац га враћа у Београд где завршава седам разреда гимназије, колико је тада трајала у Србији. Уписује се 1859. на правни одсек Лицеја у Београду одакле је после две године удаљен због упорног протеста против неких неморалних појава, али је после годину и по дана професорски савет поништио одлуку и накнадно му признао све школовање. Студије прекида због турског бомбардовања града са калемегданске тврђаве, јуна 1862. после чувеног догађаја на Чукур чесми, и тада постаје коњички десетар у српској војсци. После одласка Турака, захваљујући стипендији српске владе, одлази на студије

филозофије у иностранство. Студирао је једну годину у Бечу, другу у Минхену, трећу на Сорбони у Паризу, а у јесен 1865. је дипломирао на Оксфорду. Тада већ полиглота, 1866. се враћа у Србију. Запослио се у Министарству просвете, а наредне године постаје професор и шеф катедре на Великој школи. Изабран је за члана Српског ученог друштва 17. 10. 1866. чији је био секретар (1873-1882) и уредник *Гласника Српског ученог друштва.*

Абердарев немирни дух је пратио политичка дешавања у Србији и на изборима 1867. гласа за кандидата који није био по вољи полиције и бива протеран из Велике школе. У том периоду се јавља као песник лиричар. Објављује збирке песама: *Абердар, Први јек* (1868), *Други јек* (1870), један спев и шест певања *Српски Патријар* или *С Дежаве на Дунаву* (1866), и баладу *Невеста хајдукова*. Редовно је писао и за књижевни часопис *Даницу* где му је објављено и неколико приповедака: *Ноћ на Дорћолу*, *Београдски змај* и *Бачка Лала*. Поезија му је била родољубива и романтичарска, уз позиве омладини на устанак против угњетача и за уједињење. Имао је значајну улогу у либералном Омладинском покрету, и 1866. је био један од петорице одборника Уједињене омладине српске. На опште изненађење, Намесништво које је владало после погибије кнеза Михаила поставило је Абердара 1868. за секретара Полицијског одељења Министарства унутрашњих дела. Даје оставку 1871. да би могао уређивати лист *Млада Србадија* (1871-1872). Годинама је радио у неколико часописа као уредник, аутор или рецензент: *Вила, Млада Србадија, Годишњица, Гласник Српског ученог друштва*.

Учествовао је у српско-турским ратовима (1876-1878) и због тога унапређен у чин мајора, а касније и потпуковника. За политичке и ратне заслуге добио је Медаљу обновиоца Српске Краљевине, Сребрну медаљу за храброст, Златну медаљу за храброст, Медаљу Црвеног крста,

Таковски крст IV степена с мачевима, Таковски крст III степена, Орден Белог орла III степена, Орден књаза Данила II степена, грчки орден Спаситељ II степена.

Био је потпредседник Народне скупштине (1881-1882), а затим 1882. именован за посланика Краљевине Србије у Риму. Потом је обављао функцију председника Народне скупштине до 1885. када постаје министар просвете. На овом положају је 1886. и 1887. био веома активан и увео предшколски рад с децом, основао девојачке школе и девојачке радне школе, подигао је ранг гимназије на осам разреда, а Богословију на ранг више школе. Учествовао је у доношењу Закона о Српској краљевској академији. Због болести је пензионисан и 1891. пише тестамент којим сву имовину оставља Српској академији наука с обавезом да образује Задужбину Милана Кујунџића Абердара. После другог светског рада задужбина је престала са радом.

Умро је у Београду 26. новембра 1893. године где једна улица носи његово име.

МЛАДОЖЕЊИ

Моја је дика јабука златна,
Што у врх куле на сунцу блиста:
Сунашце зађе — светило зађе!
Јабука ћути ка' нојца иста...

Твоја је дика звездица мала,
Што тихо, лако небом се њија;
Нојца наиђе — злато се мрачи —
Ал' твоја звезда све љупче сија!

Из "Антологије новије српске лирике"
Богдана Поповића, Београд, 1936.

ВИЛЧЕ

Кадива — очи црне,
А коса — мека свила.
На ружичним се устма
Два цветка загрлила.

Несташна јој је зора
Љубнула бело лице,
А тамна нека нојца
Свионе трепавице.

Пође ли, чисто гледаш,
Гдје анђели је носе,
Збори ли, мислиш: бисер
Потоком осуо се...

Јунакиње јој виле
Срдашце окупале.
Свој осмех небо шиље
На њене усне мале.

И шиље коло вилско,
Да уз њу живот живи —
И мушку песму моју.
Да јој се младој диви.

ТЕШКУ НОЋ

Још отворен стоји прозор мали,
Видећу је... чежња ми се пали,
Чисто леће корак неједнак!
Хеј, месече, та ман' се облака,
Или боље, нека мрака, мрака —
На прозору чујеш шапут лак?

Срце стане, куца, куца, стане.
Шта л' то миче, па опет омане?
Глас мој тепа тихо "лаку ноћ!"
Ветар пирне... та беше ли тамо?
Завеса се опет љуљне само.
Шапље л' одзив? Шапље: тешку ноћ!

ЛАБУД СЕ КУПА

Лабуд се купа у реци малој,
Спустио главу на беле груди,
Кроз меко грање, кроз густи хладак
Речицом плови, речицом блуди.
О, плови, плови, лабуде мали,
Куда те носе сребрни вали!

Моја је љубав, олујна љубав,
На твоја бела спустила крила,
Са тобом блуди, са тобом лута.
О, плови, плови, лабуде мали,
Куда те носе сребрни вали!

Из "Антологије поезије српског романтизма"
Слободана Ракитића, Београд, 2011.

МОЈ ЗАВЕШТАЈ

Сунце мога века већ се клони западу. И стање моје већ и државом је оглашено као стање мира.

Ја могу дакле мирном савешћу да већ закључим свој рачун о судбини стварне тековине своје.

То не смета мојој неодољивој жељи и намери да рачуне моралне тековине своје закључујем док сам жив.

Милујући живот, мило ми је да наредим, како ће и онда, кад вечно заспим, да се чини са оним што се у друштву мисли зове да је моје.

Ја имам само један прави аманет, једну малу жељу, која и мојим драгим пријатељима у срцу је, а то је: да у човечанству напредује мој српски народ кога сам јако волео. Једина би моја молба била да ми се опрости, ако нисам учинио онолико колико сам желео.

О ономе, које не долази у јавно, ни у законски оквир, ја желим да обележим облике и границе својим законитим завештањем.

Прво, желим да рукописе и књиге моје прими први пријатељ мој од детињства Стојан Новаковић, или његов драги син Милета. И овлашћујем да из рукописа научних може и да се објави, ако би се нашло штогод ново или добро.

Друго, молим да моје песничке белешке и све оно што се дотиче осећајне стране живота мога, прими мој најбољи друг, присан ми по осећању, Чедомиљ Мијатовић, те да у овоме прочита мој живот.

Треће, молим своју премилу Српску краљевску академију да прими као својину, по старом обичају мудраца, мој летњиковац Звезду на Брду Топчидерском.

Пето, наређујем да се Српској краљевској академији одвоји од мог имања 1.500 дуката, на одржавање летњиковца и оправке потребне.

Десето, молим да старатеље о свему овоме именује Српска краљевска академија и овлашћујем је да у име моје умоли удесне пријатеље за ову услугу пријатељску.

У Београду
16. фебруара 1891. год.
Милан Кујунџић Абердар

Књижевна расправа

Пише: проф. др Слађана Миленковић

АУТОПОЕТИКА ИЛИ АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТ КРОЗ ИСТОРИЈУ КЊИЖЕВНОСТИ

Уметничко дело је пут у неизвесно. Никада не знамо куда ће нас одвести први корак када се кроз пукотину увучемо у дело, али је сигурно једно - да никада нећемо изаћи тамо где смо ушли. Дијалог са поезијом је могућ тек када се направи искорак у непознато и прекрше конвенције. Сваки стих има задатак да урони у целину. Поезија се не разликује од крви. Песници су чувари метаморфоза и њихови јунаци и песничка игра као језичка замка је игра у којој је улог сам живот. Свака реч Бранка Миљковића има спознајни аспект а ми читајући поново увек сумирамо сва читања пре нас, несвесно их усвајајући. Наш улог у читању је време или пажња, интересовање, присуство, амбиције или сам живот. Једно је јасно - читање које се не наставља у писању је смрт (крај) литературе.

Ништа није дато а да је завршено. Ни Хомер није тако писао, јер у завршености је крај. Песници стварају (реч *poezis* значи створити) а не довршавају нешто несавршено. Сврха лирике је да занесе. Свака лирска песма је у ствари љубавна песма. Свака песма произилази из Ероса, ако нема те ватре, нема ни песме. Песници знају много боље него

било ко други шта је животно важно за човека, они продиру даље и дубље од научника. Није случајно што се у архајско доба тако високо ценио песнички позив, што је песник некад важио за видовњака, за човека који једини зна, који је једини мудар. Оно по чему се песник разликује од научника је његово дубоко познавање људске душе и истанчана осетљивост за све што је људско. Песник поседује златне кључеве за разумевање стварности. Уметност и песништво као њен део не подносе никакву произвољност. Песникова машта има чврсту унутрашњу структуру, она крчи себи пут са свом могућом строгошћу и озбиљношћу. Песништво подрива, разграђује и разобличава владајући поредак ствари, прекорачује све искуствене границе и високо се уздиже изнад свега шта здрав разум тако грчевито настоји да заштити од сваког искривљивања.

Постмодерна књижевност и уметност биле су одгурнуте на руб културе, па су саме себе морале тумачити како би стекле важност и тако биле конкурентне у свету масмедијске културе и засићеног постиндустријског друштва. Оживљавање сећања на самог себе и своју културу, исписивање меморије властитог живота и културе, постало је једини начин да опстану људи и култура изложени разарању. Аутореференцијалност као аутобиографски текст живота преузела је улогу онтогене чуварке успомена, а тиме и самог опстанка.

Неки периоди историје књижевности изразитије су аутореференцијално усмерени од других, па је природно што се и у теоријским разматрањима овог и сродних појмова као грађа за проучавање узимају дела баш из тих периода. Пре свега, то је књижевност дела двадесетог века: авангарда и постмодернизам.

Феномен упућивања на себе, присутан је у књижевности од њених почетака. Колико год да је дело концентрисано на представљање садржаја у њему се, експлицитно или

имплицитно, може разабрати нека врста ауторовог потписа. Писци старијих периода износе податке о себи као аутору, преписивачу, приређивачу итд, одређују којој врсти дело припада. Овакви искази самодефиниције припадају почецима и завршецима дела или шавовима између појединих делова. Аутореференцијалност је присутна у свим стилским периодима и на свим просторима. Занимљиво би било досегнути корене аутореференцијалности и ту појаву теоријски објаснити. То би значило и одговорити на питање: зашто књижевно дело мисли? Читалац пролази кроз искушења да ли да слику стварности створену језиком прихвати као стварност или ће из језичког текста промаграти као самосталну вредност, занемарујући при том његову референцијалност и управљеност на прагматични контекст.

1. СКИЦА АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТИ КРОЗ ИСТОРИЈУ СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Још у античким митовима можемо наћи трагове аутореференцијалности, најпре у миту о Орфеју, древном певачу и симболу песника и поезије.

Орфеј (Orpheus - *на обали реке*) је био син трачког краља Ајагара и музе Калиопе, музе поезије. Био је најславнији живи песник. Аполон му је поклонио своју лиру, а музе су га научиле да свира. Својом песмом очаравао је дивље звери, а дрвеће и стење се покретало с места на звук његове лире. О његовом животу писали су многи, а мит о њему је најпотпунији у *Грчким митовима* Роберта Гревса. Орфеј се придружио Аргонаутима и с њима пловио у Колхиду, а његова музика им је помогла да преброде многе тешкоће на путу. При повратку се оженио Еуридиком. Она је бежећи од једног насртљивца, који је покушао да је силује, нагазила на змију од чијег је уједа умрла. Али Орфеј је храбро

сишао у подземни свет, у Тартар, надајући се да ће је вратити у живот. Својом жалостивом музиком је све очарао и успео да смекша Хадово свирепо срце, те је добио одобрење да врати Еуридику у горњи свет. Био му је постављен услов да не сме да се осврне све док не изађе на светлост дана. Међутим, он није издржао и окренуо се, тако је изгубивши заувек.

Прича о песнику и његовом послу скрећу пажњу читалаца на саму поезију и њеног ствараоца. Највише слављен песник у време антике био је Архилох. Код њега је такође могуће издвојити места карактеристична за аутореференцијалност.

Представник јамбографије, Архилох, непосредно исказује своје опредељење и стремљење и каже да је уметник једнако колико војник. У Архилоховој поезији се прву пут појављује поносно осећање духовног самоуобличавања и самопотврђивања. Као Хомер што Диомеда и Одисеја зове Арејевим слугама и он себе зове слугом бога рата, али и песником, и тај свој двоструки позив, војевање копљем и војевање јамбима, сам он истиче као нарочито обележје своје личности.

Војник у служби сам Енијалоја, ратнога бога
али и Музама ја верно служити знам.
Печен у копљу ми хлеб, у копљу ми исмарско вино,
копље је потпорањ мој кад год подигнем врч.

Најранију слику и ратника и певача у исти мах налазимо у *Илијади*, где Ахилеј „срце весели певајући славу јунака“ (IX 186-191). Као за Ахилеја, тако и за Архилоха важе Алкманове речи: „Лепо китарање не уступа мачу (фрг. 100 Д). Слику и прилку свог бурног живота Архилох налази у цврчку, који још више цврчи кад је ухваћен за крило (фрг. 143 В). Он је први лиричар који нема намере да својим песмама само поправља и поучава, него открива пред нама

целу душу, цео свој живот, да би се таквим исповестима ослободио од преобиља својих чувстава. Оно чиме се тако високо уздигао и чиме се највише прочуо јесте безобзирна снага којом је своју личност наметнуо и поезију употребио као оружје.“

Његове песме су утицале на античку комедију. Утицај се примећује у стиховима Алкеја, Сапфе, Теогнида, Семонида, као и Анакреонта, Солона и Ксенофана. Поред Архилоха, елементе аутореференцијалности налазимо код Хомера. У *Одисеји* у IX певању на двору краља Алкинија, док траје гозба, слепи певач Демодок пева о свађи Агамемнона и Одисеја.

Гласник се појави тада и драгог доведе певача,
ког заволе Муза те добром га обдари и злом;
очни узе му вид, ал слатку даде му песму.

Тада се рукама они за спремање прихвате јела.
А кад жудњу за јелом и пићем подмире веће,
Муза наведе певача да запева славу јунака
из песме оне што тада до неба јој стизаше слава,
као Одисеј се свади с Ахилејем, Пелеја сином,
кад су речима страшним навалили један на другог
на божјој раскошној гозби, а краљ Агамемном се за се
радов'о ахејска кад се властела стадоше прети.
То му је пророштво Феб Аполон објавио био
кад у пресветој Пити камени праг преступио беше
бога да пита; и тада по одлуци великог Дива
Тројцима и Данајцима почетак се јадима ваљ'о.

Поред овог можемо навести још неколико момената ауторефренцијалности. Обраћање Орфеју, коме су још антички песници посветили песме спада у ред таквих момената. Публије Овидије Назон у песми *Орфеј и Еуридика* каже:

Ту га је узалуд дозивао Орфејев глас!
Он је ту стварно дошао,
али се није чуо глас свадбене песме!
Он није донео знамење срећно!
Он није имао весело лице!
Буктиња у његовој руци пиштала је стално!
- -
Доста се чуло песама тужних,
то је родопски певач туговао за својом драгом женом!
Песмом је молио он само богове вишње!

Обраћања музама и призивање истих због надахнућа такође улази међу примере аутореференцијалности. Пиндар у *Четрнаестој олимпијској оди - Асопиху из Орохмена, победнику у трку дечака* каже:

Услишите пјесника мене
ви, Харите орхоменске,
што красно пјевате...

Исти песник се у *Првој питијској песми - Хијерону од Аитне* обраћа харфи:

Злаћана харфо, заједничко
благо Аполона и Муса са косом ко љубичица.
тебе слуша игра, што славље започиње,
твојим се знацима певач покорава,
када задрхтиш, и први звуци
песме, што хорове води, забрује,
гасиш и муње убојне вечне плам,
а на палици орао Дивов спава,
брза му крила с обе стране висе,
краљу птица.

Секст Проперције, римски песник познат по песмама упућеним Цинтији, написао је песму под називом *Моћ поезије* у којој се враћа у круг својих песама наводећи их да као и увек очарају ухо његове пријатељице. На почетку спомиње Орфејеву лиру која је кротила дивље животиње и заустављала трачке узбуркане реке. Затим саветује читаоца:

Треба бити пун дивљења према поезији!
Маса девојака високо цени моје песме,
јер су ми наклоњени и Бах и Аполон.

Секст Проперције је показао високу свест о стварању и о трајности уметничког дела. Певајући о поезији и стварању упутио је поруку данашњим читаоцима да је од свих људских творевина, најтрајнија уметност. Квинт Хорације Флак такође римски песник, певао је песме упућене жени. Његова драга се зове Мелпомена и написао је две песме са њеним именом у наслову. У једној од њих - *Мелпомени* пева попут Проперција о трајном споменику поезије:

Саградио сам споменик
трајнији од бронзе,
- - - - - - - - - - - - - - -
Сав ја умрети нећу,
и већим ћу делом избећи смрт.
Ја ћу бити стално млад,
и моја слава биће
све већа у потомству,
докле год се буде пео свештеник
на Капитол са ћутљивом Весталком.
Мене ће спомињати
где хучиАуфид,
и где је сиромашан водом даун

сељачким народима владао,
да сам славан из непознатог рода
први сложио еолску песму у италске метре.

У својим чувеним *Писмима* Хорације у неколико наврата спомиње литературу и стваралаштво. У *Писму Августу* просуђује о грчком и римском песништву:

Најстарија су песничка дела
у свакој врсти најбоља грчка,
ако се истом вагом мере римски песници,
није потребна дуга дискусија.

Даље кроз историју књижевности, долазећи до Петрарке и Дантеа у хуманизму и ренесанси, види се да је Франческо Петрарка први помирио у себи паганство и хришћанство проналазећи споне у хуманости и моралу. Обраћа се читаоцима „што слушају из рима расутих звон.“ Даље, читаоци се сусрећу у Дантеовој *Божанственој комедији* са Вергилијем, римским песником коме се Данте обраћа са: „оче и учитељу”, а Хомера назива „краљем над песницима.“

Прескачући велики временски период, у којем је аутопоетички слој присутан, долазимо до Гетеовог *Фауста* у којем се он обраћа „лелујастим сенама” с којима му свиће „слика сретних дана”.

Крајем XIX века, појавом Шарла Бодлера, Артура Рембоа, Стефана Малармеа и Пола Верлена, у Европи почиње да се пише другачија поезија. Бодлер је био први који је величао вредност симбола. Верлен их је употребљавао инстинктивно, а Маларме је створио метафизику да би их објаснио и оправдао. Стваралоци симболизма посветили су своје песме темама стварања, стиха, песника, боје вокала,

митском Орфеју итд. Пол Валери је написао песму под називом *Песничка уметност*:

Зато бирај речи без сјаја,
речи које од презира живе.
Ничег лепшег од песме сиве
где се Нејасно с Јасним спаја.

Фридрих Хелдерлин, немачки књижевник, рано помрачена ума, тек је у XX веку откривен као један од највећих песника на немачком језику. За поетско стваралаштво је писао да је то "најневиније од свих занимања", што је подстакло Мартина Хајдегера да изабере дело овог писца, да би показао "суштину поезије". Хелдерлин јесте за нас у једном изванредном значењу *песник песник*.

Рајнер Марија Рилке говори о уметности као о јединому могућном облику људског постојања. Биће поезије поистовећује са бићем човека.

2. СКИЦА АУТОРЕФЕРЕНЦИЈАЛНОСТИ КРОЗ ИСТОРИЈУ СРПСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ

Још је Захарија Стефановић Орфелин у XVIII веку писао о критичарима, називајући их *гаждатељима* тј. *Хулитељима* у песми *К гаждатељу*. Јован Стерија Поповић у *Даворју* (XIX век) има аутопоетички слој. У песмама *Похвала слику*, *Српском стихотворцу*, *Опроштај с читатељем*, *Моја тежња* и другим, исказује свој однос према поезији, критичарима, читаоцима, стиху итд. За њега су песме једино место где су заблистали срце и ум - највредније што човек има.

Код српских романтичара такође се наилази на аутопоетички слој. Пре свих тај слој се открива у песмама Бранка Радичевића. Нпр: у песми *Кад млидијах умрети*:

О песме моје, јадна сирочади,
Децо мила моји лета млади!
Тедо дугу да са неба свучем,
Дугом шарном да све вас обучем,
Да накитим сјајнијем звездама,
Да обасјам сунчаним лучама.
Дуга била, па се изгубила,
Звезде сјале, па су и пресјале,
А сунашце оно огрејало,
И оно је са неба ми пало.
Све нестаде што вам дати справља,
У траљама отац вас оставља.

Лаза Костић разабира песника у плетиву *Међу јавом и мед сном* у истоименој аутопоетичкој песми.

Срце моје самохрано,
ко те дозва у мој дом?
Неуморна плетисанко
што плетиво плетеш танко
међу јавом и мед сном.

Срце моје, срце лудо,
шта ти мислиш с плетивом?
Ко плетиља она стара,
дан што плете, ноћ опара,
међу јавом и мед сном.

Срце моје, срце кивно,
убио те живи гром!
Што се не даш мени живу
разабрати у плетиву
међу јавом и мед сном!

Поред ова два великана српске поезије, аутопоетику је исписивао још један припадник романтизма. Јован Јовановић Змај у песмама *Песник и песме*, XXI у *Ђулићима* (Од муке се песме вију), XLVII у *Ђулићима увеоцима* (Песмо моја закити се цветом), *Песма о песми* итд. Песма је усмерена сама на себе. Са Војиславом Илићем појављује се рани симболизам у нашој поезији јер он први пише песме грађене на звуковним ефектима и симболима. Неколико песама је посветио својим узорима античким и ренесансним. То су: *Овидије*, *Тибуло* и *Петрарки*, а у песмама *Песник* и *Мојој музи*, пева о надахнућу и стварању. Јован Дучић у песми под насловом *Поезија*, промишља о поезији, улози песника и о стваралаштву на самосвојан начин.

Из овде наведених примера, али и из песничких опуса који су само помињани, може се видети да је тема стварања била присутна у делима књижевника још од античке Грчке па све до данас, као и у разним националним књижевностима. Ова скица историје аутореференцијалности у делима омогућава дијалог међу текстовима.

Као што, по Бахтину, значење сваке речи настаје тек из дијалога, тако је и сваки текст заправо дијалог са другим текстовима. Нема текста који би постојао сам за себе, који не би био повезан са другим текстовима, а задатак рада, састоји се у овом случају у томе да открије и испита ову повезаност, ову интертекстуалност; да покаже шта је све у неком тексту присутно из других текстова.

Аутореференцијалност се доводи у везу с романтичарском иронијом која је плод осећања диференције између уметничке слободе и ограничености текста. Романтичарски стваралац је аналоган Богу, док уметник ствара дело, Бог ствара свет. Данас се могу поредити аутор, приказани светови и само дело са Нарцисом који се, угледавши одраз свога лица на површини воде, заљубио у себе и каже да није

чудно што је метафора огледала обележила епоху постмодернистичке самосвесвести.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Зоран Константиновић, ***Компаративно виђење српске књижевности***, Нови Сад, "Светови" 1993.
2. ***Интертекстуалност & аутореференцијалност***, зборник радова, Загреб 1993.
3. Дубравка Ораић-Толић, ***Теорија цитатности*** , Загреб, Графички завод Хрватске 1990.
4. Аристотел, ***О песничкој уметности***, Београд Завод за уџбенике и наставна средства, 1990.
5. Хуго Фридрих, ***Структура модерне лирике***, Загреб "Стварност" 1969.
6. Предраг Палавестра, ***Послератна српска књижевност***, Београд, "Просвета" 1972.
7. Јован Деретић, ***Историја српске књижевности,*** Београд, "Требник" 1996.
8. Светозар Петровић, ***Облик и смисао,*** Матица српска, Нови Сад, 1986.
9. Никола Страјнић, ***Стари грчки лиричари***, Нови Сад, Савез педагошких друштава Војводине, 1999.
10. Милош Н. Ђурић, ***Из хеленских ризница***, Београд, "Просвета", 1959.
11. Хомер, ***Одисеја***, превод Милош Н.Ђурић, Београд, "Верзал прес", 1998.
12. Данте Алигијери, ***Пакао***, предговор Мирко Магарашевић, "Данте Алигијери - класик европског песништва" (стр. 5-22), Београд, "Рад", 1976.
13. Франческо Петрарка, ***Сонети и канцоне***, предговор Срђан Мусић (стр. 5-14), Београд, "Рад", 1996.

14. Јохан Волфганг Гете, ***Фауст***, превео Тито Стрози, Загреб, "Зора", 1955.

15. Рајнер Марија Рилке, ***Одабрани стихови***, Београд, Ваљево, "Гутенбергова галаксија", 1996.

16. Артур Рембо, ***Сабрана дела***, превод, предговор и белешке Никола Бертолино (стр. 5-14), Београд, "Нолит", Приштина, "Јединство", 1991.

17. Пол Елијар, ***Љубав и поезија,*** Београд, "Младо поколење", 1957.

18. Рене Шар, ***Поезија***, Загреб, "Младост", 1963.

19. Данило Киш, ***Песме и препеви***, Београд, "Просвета", 1992.

20. ***Модерно светско песништво***, књига II приредио Раша Ливада, Београд, "Просвета", 1983.

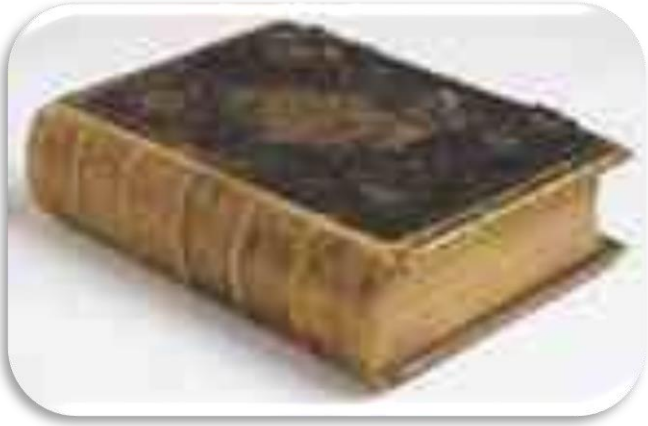

Прва књига Кружења без обличја | Марина Богдановић

ИЗВОД ИЗ РЕЦЕНЗИЈЕ РАДОВАНА ВЛАХОВИЋА

Пред тобом је, поштовани читаоче, прва књига песама Марине Богдановић из Београда под називом *Кружења без обличја*. Марина се књижевној јавности представља једном песнички зрелом и поетски заокруженом целином коју свет својим ужасима није успео да поколеба и да је натера да устукне и полети у загрљај неким од савремених натуралних токова поезије. Песме наше ауторке су исувише префињене и језички чисте да би пред читаоце просипале отров, калеж, смрад и блато свакодневних помрачења, лудила и деструкција које нас окружују. Тога је и превише и савремени човек, као у њеној песми „Сусрет”, може да се препозна у стиховима:

Обитавам у три честична слоја
И све ми је сродно у амину
Који крстим Лепотом

Песникиња речима ослобађа своје унутрашње биће, отвара врата самоспознаје и схвата, у истој песми, да је песнички субјект изван јарма живог и мртвог у простору који се зове слобода, и то је бескрај којем тежи сваки стих у овој књизи, и „Увек је то сусрет у поетском уму”.

Кружења без обличја су књига која се састоји из три циклуса („Нигдина”, дванаест песама, „Чежњиви вртлози”, осам песама, „Изгубљена тројства”, тринаест песама).

Читајући песме Марине Богдановић и схвативши да често користи симболику броја три, сетио сам се светог тројства, али и Расела који на једном месту у својој аутобиографији каже: „Три страсти, једноставне, али неодољиве, су ме носиле кроз живот, чежња за љубављу, трагање за знањем и неподношљиво жаљење због патње човечанства.”

У песмама Марине Богдановић, такође, имамо три циклуса и три страсти, али се оне не показују тако јасним и очитим као код Расела. Она их је увила у обланде свог, до савршенства избрушеног, језика и, за разлику од Марије Чудине, која се након посете родитељима и стварности враћала у своју собу или како је говорила „Вратити се тамо где ме нема”, и за разлику од оне Сиоранове која каже: „у старости падамо из срамоте у срамоту и што је скандалозно, чак и уживамо у томе”, песме Марине Богдановић код читаоца буде супротан осећај. Треба јој се препустити, отворити чула за њеног песничког субјекта и осетити како те читавог прожима и како те на један ирационалан начин, који се често не да речима објаснити, уздиже и узвисује.

Читаоца који озбиљно схвата речи и визуализује слике које су у песмама наше ауторке дате, може осетити ритам и мелодију, може осетити обојене тонове који се преливају у његовом унутрашњем бићу, а могу се доживети и путени таласи који прожимају читаво тело. Ова поезија је лековита и ослобађајућа. Кроз три циклуса видимо три поетичка модела, где је први писан слободним кратким стиховима и нуди нам песничку увертиру која није од овог света и која нас води у свет који нам открива вечно млад песнички субјект. Затим нас ауторка уводи у средњи циклус песама који је крунисан римом, који је певљив, али сликовит, богат и раскошан, тако да читањем осећамо да нам се отварају властите светлосне каверне у којима бисмо желели да понекад сместимо нашу мисао. И на крају, трећи циклус је

комбинација дугих стихова са елементима нарације која је у функцији асоцијативности самог певања.

Марина Богдановић са своје тридесет и три песме, као што је Христ са тридесет и три године изашао на суђење, излази пред суд читалачке и књижевне јавности спремна да прихвати, храбро и достојанствено, своју судбину.

А судбина добре поезије је читање, кружење књиге од руке до руке и памћење углавном оних који поезију воле и проживљавају је као преко потребни енергетски и духовни постулат у овом времену што певању није склоно.

Са радошћу препоручујем ову малу по обиму књигу за читање, промишљање и поклањање драгим пријатељима.

ЗАВЕШТАНЕ МЕТАМОРФОЗЕ

Због неопходности промена
Румена ме гашења
Муче

И заласци сунца
У крвотоку мисли
Узалудну наду луче

Где је та рука која посеже
Жеђ опалог листа
Да утажи

Док нам отргнуте душе низ ветар
У завештане метаморфозе
Беже

Зар сви ти утони и глинени омажи
Нису боли без слова

Био сам онај који јесам

Тек сена
Био сам на земљи орахова
И не дочеках ништа изван мог трена

АНИМА

На помен јабуке не одазива се ћутање
Амфора у рукама извијени је левак
Прапочетка

Мешам зној орача са својим млеком

Црницу
Лековитим нектаром појим

У вину моје крви
Окрепи се усахло поље
И тако сам течна да излићу потоп

У загрижени грех амнезије твоје

ТАЈНА СВИХ ТАЈНИ

Када ме о љубави упиташ... ћутим
Јер мени је све у наготи ока
У које ми јутром
Храст светлосне ваши сипа
И ја се будим само због тога
Да међу слепоочницама тињам
До новог постојања о којем ништа не знам

Понекад... та светлост је толико јака
Да из куће излећем као ватра
Као страх од пожара

Успут упијеном влагом
Утолном водом свих мојих жеђи омекшам
Због траве у парку коју ни кораком не желим да озледим

А ту безазленост
Увек нањуши неко псето што за пољупцем жуди
Са задахом хране коју је покупило са асфалта на влажној њушци

За мене то је тајна свих тајних вечера

Љубити
Као изрод нежности
Не знајући ништа о чистоћи

Док се преко усана изливам

О ПЕСНИКИЊИ

Марина Богдановић

Рођена је 1976. године у Београду. Дипломирала је и бавила се пословима који немају додирних тачака са поезијом, али љубав према писању је надвладала и она своје песме и приче објављује у разним часописима и порталима.

Кружење без обличја је њена прва збирка песама, а објављена је у јесен 2016. године.

Живи у Београду.

О Кочићу | Миљан Кујача

КОЧИЋ – ГОРИО И ИЗГОРИО

Понекад сањам да ходам неосвијетљеним парком док ми однекуд из позадине навиру одломци из прича које сам можда некад прочитао па потиснуо у заборав, а које можда никад и нису написане већ су их великани књижевности од самих себе крили, те оне, непомирене с чињеницом да осташе незаписане, ноћу тумарају посвуда и походе осамљене шетаче...

Вјерујем да је једна од тих прича и она коју је Кочић у себи још за дјетињства посадио и припремао да подари своме народу. Горио је од воље за животом. Жудио је да на најбржи начин што више напише, да прикаже због свих нас и због језика нашег, измрцварену душу из пера потеклу. Скрпљена застава поносно се вијори пред слутњом нових мећава што владају и сто година након Петрова одласка.

* * *

Тамо, у Босанској Крајини, гдје туку срца људи пуних живота, гдје сваки дан представља побједу над пролазношћу, никао је човјек од пера, цвијет прољећа прерано убран са ливада горких трава... У мору људи разапетих између два вијека, као на раскршћу старих и нових друмова, изабраник Провиђења, изгнаник и бунтовник у земљи гдје је то најтеже бити, он – Петар Кочић – претворио се у стијену шибану запјењеним таласима. Сањар са змијањских откоса отиснуо се у живот да потражи нити којима је проткана његова веза са свијетом. Отискивање у књижевне воде као у једини излаз за његову свестрану личност, али као и у једини спас за

опстанак српске традиције и језика, лако је избило на површину као даска потонулог брода за коју се бродоломници хватају не би ли се некако дочепали обале.

Гдје год би се настанио осјећао би како за њим уздише цијели завичај, како су потоци од плача набујали, како се *у свему огледаше дубока, неизмјерна туга преливена тешком, леденом збиљом*.

Јест, јест, планине моје и села моја, ви за нечим чезнете, за нечим гинете!, узвикује Кочић док изгладнио промиче велеградским улицама, свијетлом поетиком настојећи да у приче похрани земљаке своје.

У неисквареном духу обичног човјека купа се здрава мисао пресута у редове исписане јединственим изразима никад прије осванулих у књижевности. Иако му се измиче тло под ногама у свијету што га не разумије и прогони, крајишко тло, родна груда пишчева – стуб постојаности, бистри поток у којем се правичност огледа – стално чврсто, стабилно стоји. Ниједан потрес није тако силан да расклима постоље бесмртног народног језика, нити довољно моћан да уништи чар обилних излива инспирације...

Кочић буди націју над којом се наднијела сјенка Хабзбурга – суморна, она најтамнија која обара стабла наших шума, која вади богатства из наших рудника и ограђује Босну бодљикавом оградом... Вагони купе и одвозе пругом ка Бечу и Пешти посљедње снаге сељака босанског. И стара клатна, рекло би се, предосјећају како ће звона у бјесомучне топове бити претворена те се, никад позорнија и свечанија, прибрано њишу у торњевима манастирским.

Креће се бечки студент по разним мјестима оронулог Аустријског царства да би схватио како његов задатак, одређен још док је манастирско ђаче био, чека свога извршиоца у *дубокој, предубокој земљи Босни*.

Задатак Кочићев бјеше одлучно ступати на челу колоне народа којег за врат већ вијековима држаше рука

окупатора. Петар је Слободу осликавао као оно најсветије босанском сељаку, као крепкост, пршт авост сваког ко нема више воље да гладан чека док из мрске туђинске руке не испадне покоја мрвица...

Све почиње и завршава се Петрашиновом ријечју. Свака приповијетка је судбина. У приповијести Кочићевој скривен чучи комадић онога што у себи крије свако од нас... Неријетко се, попут уморног Реље Кнежевића, отиснемо у мећаву са оним што нам преостане. Све своје са собом понесемо, смјело уз вјетар коракнемо ријешени да паднемо у загрљај милости или пред ударац немилости... у сусрет судби ма како окрутна она била...

Ликови из мноштва приповијетки јединствени су - пркосом и љубављу саздани. За њих корице књига нису зидови него граница с вјечношћу... До вјечности је допро шум даха Кочићевог! Траг његове писаљке још дужи могаше остати, али уморила се рука која ју је тако дуго држала, као љубоморно је чувајући од сабласти из непознатих свијетова. Вјенчала се пишчева мисао са хартијом омеђеном корицама тврдим. Сан о слободи им је кумовао... А снови, што се каже, увијек *истину* приповиједају...

Кочић је био пјесник свог времена - благ пјесник иза чијих милих ријечи, као иза завјесе у позоришту, стоји понос, инат неуморног сатиричара и ватреног трибуна.

Његово поимање тога времена пронијело се за стољеће унапријед. И проносиће се и даље ако буде наше спремности да ослушнемо шта шапућу Мргудине *грјешне мисли*, како крај ракијског казана креће прича Симеуна Ђака, како Давид Штрбац надмудрује силу и режим моћне Монархије...

Кочић је попут старогрчког мита! Божанству је слично његово дјело што испарава са Змијања, а потом, у облак претворено, надлиједе над гордим планинама и у виду плахе кише сипа по Балкану цијелом...

Смирај дана Кочићеве сасвим кориштене енергије оцртао се на хоризонту баш пред почетак игре свјетских завојевача назване Свјетским ратом. Кочић није назирао никакву промјену. Он је свој рат с ћесаром отпочео још у сарајевској гимназији кад ко млади занесењак пјеваше о *обзорјима прошлих дана* и о духовима нијемих ноћи... Кроз живот, идући раме уз раме с његовом фигуром, попут сјенке пратише га невоља и јад, што због немаштине, што због окрутне судбине окупиране домовине која га је трошила и изједала... Све се стопи у јауке, нечујне али постојане, гласне у младићкој глави, али невидљиве многима - јауке са Змијања. Горки јауци, а горке и сузе, тешко бреме, а тежак и уздах. Понио је бреме цијеле ђедовине своје али се не погну због товара тог. Можда му је често на ум падала мисао слична оној Балзаковој која каже:

У свим епохама свог живота, ја сам осјећао да је моја храброст јача од моје несреће.

Те кобне деветсто шеснаесте, кад се судбина Србаља рјешавала на бројним европским фронтовима, наш Кочић је издахнуо, скрхан болешћу. Копнио је годинама, освајаше га бољка мало-помало, док најпослије не сагори од ватре коју је сам ужегао. Изгорио је јер је тако хтио, јер у свој идеал није посумњао, јер је вјеровао да оно што чини не може, *не смије* бити узалудно...

Увјерен сам да он и тамо, по небеским пашњацима, промиче мирно, а у очима му трајно пламти стари жар истог идеала... Рецитује ова поносита душа Јакшићеве свете пјесме. Што гласније и пркосније Ђурини стихови с Петрових усана полијећу, утабанији је и проходнији наш пут којим ћемо поћи – сви ужељени *праве* ријечи, сви чија срца једнако куцају у ритму Кочићевих химни, сви чија од немирног сна рашчупана коса ћути једнако као и укочене, скамењене јелике и оморике...

Каже још Кочић: *Види тамо далеко оних нијемих брда како се дижу, обасјана и освијетљена – тамо је земља, лијепа и добра земља која ће те раширених руку дочекати, јер и ти њу неизмјерно волиш и увијек о њој говориш и сањаш... Стрпи се јер путујемо у земљу снова твојих!*

Поетски времеплов

Љубомир Симовић
рођен 2. децембра 1935. године

ГОСТ ИЗ ОБЛАКА

Скочањеним рукама пригрћући
ћебе око промрзлих рамена,
с ногама у мојим цокулама,
неки се бог крај наше пећи греје.

Жене у пећ трпају цепанице,
греју воду за купање, черупају кокош,
кувају му чајеве, привијају
ракијаве и зејтињаве облоге,
износе погачу, крушке из водњике,
лубеницу из сандука зоби,
из подрума доносе ракију,
с тавана скидају
буђаве шунке, сиреве пуне црва.

Док се он греје, док једе и пије,
и док, једући и пијући, слуша
њихове молитве, које не разуме,
ја, бос и гладан,
кроз прозор гледам у мрак:
снег завејава кубик дрва.

Франце Прешерн
рођен 3. децембра 1800. године

КУДА

Куд у немиру лутам свом –
– питате, куд и циљу ком?

Питајте бурни облак пре
ил' морски талас – куд он гре,

кад онај који креће свет
у завитлан га дигне лет.

Ни облак, ни ја, ни вал љут
не знамо своје судбе пут;

ал' једно моје срце зна
да никад пред њу не смем ја,

и да на земљи нема тој
места где бол би прошо мој.

Велимир Живојиновић Масука
рођен 3. децембра 1886. године

ЗИМА

Прене се дан, прими
срца мог као буђење,
на путу зими.

Цео се видик сними
ко звона последњег суђење.

Зашкрипи подне, прође.
Брава раструже челиком.
Тамничар дође.

Душа по покрову пође
тихо молепствију великом.

Кристина Росети
рођена 5. децембра 1830. године
умрла 29. децембра 1894. године

ПОЧЕТАК

Почетак шта је? - Љубав то је.
Шта је жиивот? - Љубав само.
Циљ нам шта је? - Тек нас двоје
Што с љубављу корачамо.

Шта је драже од љубави?
 - Небом, земљом можеш заћи,
Ал' ко љубав драгоцено
Нигде ништа нећеш наћи.

Све досади сем љубави,
Све нас изда, све дотраје –
Само љубав доликује
Нама двома, јер вечна је.

Превео Миломир Илић

Јован Јовановић Змај
рођен 06. децембра 1833. године

ЉУБИМ ЛИ ТЕ

Љубим ли те... ил' ме санак вара,
Што те удиљ уза ме дочара;
Љубим ли те... ил' ме душа вара
Што се удиљ с тобом разговара;

Љубим ли те... ил' ме безум гања,
нема вида, немам осећања;
Љубим ли те... ил' љубави није -
Што се грли, то су саме змије;

Љубим ли те... ил' ме и нема,
Или тебе, - нас ниједно нема;
Љубим ли те... или нема света,
нема сунца, ни росе, ни цвета,

Већ све тмина, што је пако меси,
А по тмини витлају се беси,
А међ њима прабесина спава -
Моју љубав у сну измишљава.

Халил Џубран
рођен 6. децембра 1883. године

ДРЖИ ЛИ РУМЕНИЛО ЈУТРА

Држи ли руменило јутра
срце ноћи
чврсто на својим грудима?

Брине ли се море
о мртвима у својим дубинама?

Попут зоре
уздише се моја душа,
без оклопа и невезана.

Попут усковитланог мора
понире моје срце
у моје дубине,
у потонуле олупине
бродовља и влажне земље.

Не хватам се на оно
што се лепи за моје пете.

Храним се летом –
недокучиве висине.

Василиј Симоненко
умро 13. децембра 1963. године

ДУНУЋЕ СМРТ

Дунуће смрт из зарђале трубе,
И ја, заборавив да пролази рок,
У лету за тобом, кроз светло ћу кубе
Поћи у жуте кудраве звезде ток.
У свемиру ћу његов бескрај тећи,
Као гост незван свуд ћу да пролећем,
И ту ћу неумољиву, чврсту наћи
Тебе, богињо и суза и среће.
Па ћу под шатром осликаног неба
Да пољубим твоје очи зле и худе -
Узећу све, о блуднице, од тебе
Чиме на земљи обилазиш људе.

Добриша Цесарић
умро 18. децембра 1980. године.

СЛАП

Тече и тече, тече један слап;
Што у њем значи моја мала кап?

Гле, једна дуга у води се ствара,
О сја и дршће у хиљаду шара.

Тај сан у слапу да би мого сјати,
И моја капља помаже га ткати.

Јурај Јуре Каштелан
рођен 18. децембра 1919. године

ЧАРОБНА ФРУЛА

Јави се у мени ријеч
И бризне као вода жива.

О узак ми је овај свијет
За огањ што га чело скрива.

Не знам му извор. Незнан звук
Звјездано у мени звони.

О узак ли је неба лук
за крило што га немир гони.

Коста Рацин
рођен 22. децембра 1908. године

ЈУТРО ИЗНАД НАС

Из даљина се плавих вију
сунчеве златне зраке,
из даљина се плавих лију
јутарње росе влаге.

По дугим, меким ширинама равним
магла се танка вуче
а по селима заспалим – малим
шумор тајновито хуче.

Шумори – у срце тугу точи
за црне земље робља,
шумори тајно за мртва поља
за села и градове – гробља.

Ех, ове дуге ширине равне!
Ех, ови јадови пусти!
Сурови угарци, мртви и тамни
сломљене маслине грана.

По њима зној се људски пуши
и тијело крваво цвили
у њима никада радости нема
а сунца радосног има!

Сва ова росна и влажна јутра
у грудима тињајућ' копне,
копне и као бура пију
и као огањ жаре.

Луј Арагон
умро 24. децембра 1982. године

БЕЗИМЕНА

Поверићу ти једну тајну
Време си ти
Време је жена – оно осећа
Потребу да му се удвара и да се клекне
Пред његове ноге као кад се хаљина рашири
Време је као коса бескрајна
Очешљана
Огледало које дах замућује и дах разбистрава
Време си ти које спава у зору када се буди
И као нож си који пролази кроз моје грло
Ох што не могу да искажем
Ту непролазну мору времена
И најгоре је
Што је жеља бескрајна и неиспуњена
Та жеђ ока кад ти корачаш по одаји
Ја знам да не треба разбијати чаролију
Много је горе него да те осетим страном
Да бежиш са мислима изван нас
И срцем већ у неком другом веку
Боже мој како су речи тешке
А уствари јесте то
Моја љубав изнад задовољства
Моја љубав
Ван домашаја данашњег ударца
Ти која куцаш
На моју слепоочницу као часовник
И ако ти не дишеш гушим се
И по мојој пути колебаш се
И застајеш својим стопалом

Велику тајну хоћу да ти кажем
Свака реч
На мојој усни сиротица је која проси
Једну ситницу за твоје руке
Стварчицу која тами под твојим погледом
И зато ја кажем тако често да те волим
У недостатку довољно јасног кристала
Израза који би ти ставила себи око врата
Не вређај се због мог простачког говора
Проста је вода која изазива
Тај непријатни шум у ватри
Рећи ћу ти велику тајну
Ја не знам
Да говорим о времену које на тебе личи
Ја не знам да говорим о теби и ја се правим
Као они који врло дуго на перону станице
Машу руком пошто су возови отишли
Шака се смирује тек под новим теретом суза
Хоћу да ти кажем велику тајну
Бојим се за тебе
Бојим се онога
Што те прати вечером ка прозорима
И гестове које ти чиниш
Од речи које се не изговарају
Бојим се времена брзог и лаганог
Бојим се за тебе
Хоћу да ти кажем велику тајну
Затвори сва врата
Лакше је умрети него волети
Зато ја себе мучим животом
Љубави моја.

Мирослав Крлежа
умро 29. децембра 1981. године

ПЈЕСМА СВЈЕТИОНИЧАРА

Ја сам потпуно сам са својим празним собом,
са свјетиљком у тмини, са свјетиљком и гробом,
ја сам потпуно сам са самим собом.

Ја сам потпуно сам са својим празним домом,
са својом лађом и својим бродоломом.

Свјетлости моје путују по тмини,
и лете ко ракете пламена сигнала,
из блата и магле, из глупости и кала,
опет је једна пјесма као звијезда пала.

КАКО ЈЕ ДУШАН РАДОВИЋ ДОЖИВЉАВАО ДЕЦУ

Овај легендарни песник се кроз своја дела обраћао људима са различитим животним улогама - родитељима, заљубљенима, пријатељима, родољубима и радницима. Пишући, он их је критиковао, хвалио и саветовао, а притом, увек се трудио да свима посвећује подједнако пажње. Међутим, изузетак су била ДЕЦА! Како је говорио, најрадије и највише је писао за „мале људе“. Дечија поезија за њега је представљала игру речима, разоноду и вид добре забаве, док су му коментари малих читаоца били „најстрашнији суд“. На сличан начин доживљавао је и саму децу! Наиме, они су за Душана представљали минијатурне људи које је уважавао баш колико и одрасле, ако не и више! Због тога никада није правио филозофско питање око начина приласка деци и увек им се обраћао са максималним поштовањем. Његова комуникација са малишанима одувек је била проста и једноставна, а то је, како каже, успевао искључиво због дара који је носио у себи. Оно што је битно истаћи, јесте то да Радовић има сасвим други поглед на васпитање деце од оног који је усађен у човечанство. По његовом мишљењу књиге немају задатак да васпитавају децу, њихов циљ је да искрено разговарају са децом, не би ли им мало приближиле и појасниле свет одраслих. Он је такође сматрао да деца не треба да се васпитавају никаквим казненим мерама, већ неприметно морају да се усмеравају на прави пут. Дакле, због тога што је добро познавао дечију природу, Душан је знао да само другарски однос са децом води ка успеху.

Деца не подносе васпитање.
Морате крити од деце да их васпитавате.
Па ако на крају и примете да су преварена
и васпитана - биће им криво, али ће тада
бити касно.

Осим тога, он није подржавао мишљење како дечји мозак не разуме неке појаве, речи или чињенице. Сматрао их је адекватним саговорницима и читаоцима, те је сходно томе писао мисаоне и условно речено озбиљне текстове. Ретко када су његове песме садржале дечије симболичке игре, или неке друге садржаје за које је дете суштински заинтересовано.

„Добра песма за децу је племените песничке грађе, развијеног језика, богатог речника, неочекиваних призора и слика, изненађујућих спојева.“

“Добра песма за децу мора бити нешто старијег искуства него што га деца имају. Она мора бити паметнија од деце да би могла откривати неоткривено.“

Како кажу његови савременици, време проведено са малишанима за Душана је представљало психотерапију, након које је стварао најквалитетније стихове. То је песмама свакако дало извесну дозу топлине и блискости, због чега се током читања/слушања његових песама неретко стиче утисак да су писац и читалац блиски пријатељи. Тачно тако! По свим тврдњама Радовић је са малишанима имао искрен, другарски однос, а на исти тај начин и деца прилазе његовим песмама. Пошто је био велики противник тога да деца под обавезно читају књиге, а поготово уче из њих, писао им је ведре, шаљиве стихове из којих су сами извлачили поуке. То се најмлађој публици очигледно допада, јер његово стваралаштво не наилази на њихов отпор. Напротив, малишани радо прихватају

Душанове стихове. Уз њих испитују свет одраслих и околину, квалитетно испуњавају време и извлаче корисне савете.

Хтела је да види шта је доле,
нагла се са стола и - пала.
Ко?
Једна виљушка радознала.

Примера ради, у овом одломку Душанове песме *Поука* детету се на шаљив начин скреће пажња да претерана радозналост може да буде кобна. Поред тога што им путем стихова саветује да буду обазриви, Душан се трудио да песма буде и привлачна. Због тога је своју поезију оплемењивао занимљивим мотивима, шаљивим примерима и другим фигурама које су интересантне дечјем узрасту. Ови елементи подстичу њихову машту, а самим тим одржавају интересовање за књигом, па није чудно што Радовићеве песме наилазе на прихваћеност код деце.

Тарам-барам-беца.
- Шта је тарам?
Тарам је тарам,
барам је барам,
беца је беца
тако се варају мала деца!

Песма *Тарам* наизглед делује као да нема смисла. Међутим, у дететовој свести ови звукови буде интересовање. Једној групи деце рецимо довољно је само да слуша речи песме и да ужива, док друга група малишана пак покушава да им нађе конкретно значење. У сваком случају велики је успех када писац задржи дететову пажњу, а још је већи када побуди његово интересовање.

Деца воле да се сладе смехом! Деца воле све што није мрачно и намргођено, љуто и одурно, све што није досадно. И песник воли све што она воле - песник воли живот. Душан Радовић је заиста био врхунски песник, а то потврђују и песме које су му већ годинама актуелне. Његова поезија је веома препознатљива и разнолика што, по мом мишљењу, у знатној мери утиче на развој дечије знатижеље, односно, на одржавање концентрације. Овај песник је сву своју љубав према деци преточио у стихове, а његова добра комуникација са малишанима знатно је утицала на његово стваралаштво. Деца осете када их неко уважава, као и то да им писац пише са љубављу, а то свакако делује позитивно на њих.

Душан Радовић:

Дечје књиге су као најдивније играчке. Неодољиво лепе и примамљиве. Ведре и лековите. Једноставне и паметне... И ничему се не може прорицати лепша будућност и најдубља старост но тим лепим играчкама духа.

Хаику | Бранка Војиновић Јегдић

са првим зрацима
избраздаше море
мали бродови

љетњом бронзом
сунце по мени црта
другу Африку

тај безобразник
што заврће хаљине –
стиже с прољећем

над двориштем
преплетени мириси
роштиља и трешње

ручак на трави -
сламка замијенила
чачкалицу

дуго се дан
отимао из руку –
упорне ноћи

планински поток
тражећи пречицу,
прави слапове

морски таласи
носе далеко трагове
наше љубави

у тамној соби
коврџавим листовима папрати
закићен прозор

са жутим лишћем
ноћас пада и
први снијег

Енеини огледи

Пише: Енеа Хотић, проф. српског језика и књижевности

ВАСПИТНИ УТИЦАЈ КЊИЖЕВНОСТИ
(или како се огледам у мислима дјеце)

Колико смо свјесни васпитног утицаја књижевности на ученике? Питање које по многима данас не захтијева одговор, али да ли је умишљена помодарна маса икад помјерила наша схватања напријед? Никад. Олако схватамо текстове које дјеца читају на часовима српског језика. Прво, јер смо спутани којекаквим наставним плановима што су сами себи постали циљ. Чини ми се да из сваког предмета у оквиру школовања постаје најбитније да се не одступи од предвиђених часова по наставном плану и програму па макар се и небо рушило. Из личног искуства знам да је немогуће или готово немогуће идентично обрадити наставну јединицу из књижевности у два различита одјељења. Зато ја, драги моји, „варам“ систем! Да, да! *Суштина поетике* ми добро дође да то и јавно признам макар ово прочитали и надзорници и инспектори педагошких завода широм територије бивше нам државе. Но, како год, увијек се питам кад ће се схватити колико

књижевност има значаја у васпитавању и образовању и кад ће бити схваћено да ми, професори српског језика и књижевности, радимо два посла... не, не, уствари четири, или можда пет, не, шест... немогуће је то пребројати и тачно уписати у табеле за планирање часова. Ми предајемо књижевност, учимо дјецу граматици и правопису, васпитавамо и мислим да тај васпитни циљ треба да предњачи. Зашто да ученици само механички прилазе одређеним књижевним дјелима, зашто да само одговарају на понуђена питања иза текстова у читанкама, зашто да не „загребу“ по књижевним опусима писаца на један шири начин. И шта би то било изгубљено када бисмо тако приступали обради наставних јединица из књижевности? Ништа, вјерујте. Можда бисмо почели да добијамо ученике који у тексту траже доказе за своје тврдње и служе се слободније понуђеним приповијеткама или књигама и јавно излажу своје ставове користећи се, гле чуда, ријечима (жалимо се да је вокабулар дјеце све скученији), а не ученике који мјере колико је и да ли је нека књига за лектиру „дебела“ или је „танка“. Зашто да одгајамо дјецу која са страхом прилазе читању? Па онда пристајемо на „епохалне“ пројекте враћања ученика књизи. То је поражавајуће да враћамо оне, који би по свему судећи, јер иду у школе, требали бити уз књиге, на прави пут. Настава књижевности и језика треба да буде попут ријеке која протиче између часова и помаже ученицима да стекну вјештину читања са разумијевањем, да биљеже на маргинама текстова из осталих предмета шта је битно, а шта је мање битно.Желим да испред себе гледам ученике који се не боје реченица, ни кад је анализа у питању, а ни кад су текстови у питању. Увијек сам срећна када у ученику добијем саговорника чије мишљење се можда и не поклапа са мојим када разговарамо о ликовима из књижевности, мада треба бити обазрив да се не направе неке фаталне грешке и да ученици погрешно

не схвате поступке ликова у дјелима. Е, ту ми, наставници, треба да будемо водичи при томе пазећи да не тражимо од ученика униформисане одговоре. Никад нећу заборавити час када сам са ученицима обрађивала епску пјесму о Марку Краљевићу и када је једна дјевојчица написала да Марко Краљевић пије, али се никад не напије и да је то његова добра особина. На моје питање како то мисли, она ми је спремно понудила стихове који кажу:

Вино пије Краљевићу Марко,
Пола пије, пола Шарцу даје!

Ученица ми је доказала да тако пише и да је то чињеница из које се види и њихово пријатељство.

Не, нисам анархиста који би да руши планове и протоколе, само апелујем на све нас да настави књижевности приђемо другачије, отворније, не гледајући се са ученицима „преко нишана“, покушајмо од њих створити истраживаче. Погрешна порука се шаље када „откривамо топлу воду“ враћајући ученике књизи, а они већ јесу уз њих. Будимо им водичи кроз прекрасне предјеле наше, а и свјетске књижевности, спремни да и сами учимо од дјеце коју подучавамо. Тако ћемо попут народних приповједача око топле ватрице књижевности имати окупљено пуно оних што желе да чују и сазнају. И да, ово се не односи само на ученике у основној школи, па и у средње школе иду дјеца, додуше одраслији су, високи су па одају утисак да су већ зрели. А нису, знам то по себи када се сјетим првих плачних дана у гимназији и обимног градива. Средњошколци често бивају изложени правим малтретирањима гдје се од њих тражи „додатна“ литература као да су на факултету. Понекад ни то није довољно.

Драге моје колеге, у рукама имамо непресушни извор ријечи за напајање дјечијих душа било да су ученици у основној или средњој школи. Искрено, и тих подјела ми је већ преко главе. Важније је на који начин радимо са

ученицима и да ли код њих развијамо коректан однос према тако дивном предмету као што је Српски језик. Преко главе ми је и оних што кажу да нисмо довољно плаћени. То је истина, но, промијенити не можемо ништа, али нам нико не може отети могућност да радимо посао који истински волимо.

Глосирање с Дисом

СЛАЖЕМ СЕ ДИСЕ **| МИРОСЛАВ МИШО БАКРАЧ**

1.

Развило се црно време опадања
Набујао шљам и разврат и пороци,
Подигао се трули задах пропадања
Развило се црно време опадања
Владислав Петковић Дис -1910. год.

Неумитно време гуши нас и стиска,
после много лета бола и страдања,
више ништа није што је некад било,
Развило се црно време опадања.

Порушени многи стари идеали,
неморал се ваља ко плахи потоци,
усахнула љубав, поштење и правда,
Набујао шљам и разврат и пороци.

Отпловила воља и чежња за бољим,
котрља се живот увелих надања,
ни пролеће више не шири мирисе,
Подигао се трули задах пропадања.

На лицима људи ни осмеха нема,
као да је време тихог умирања,
човек човеку безвредан и туђ је,
Развило се црно време опадања.

2.

Прогледале све јазбине и канали,
На високо подигли се сутерени,
Сви подмукли, сви проклети и сви мали,
Постали су данас наши суверени.
Владислав Петковић Дис

Свуд око нас пукотине и руине,
ничег новог, много чега нема, фали,
јављају се нове рупе и ломови,
Прогледале све јазбине и канали.

Нигде нема поредка и реда,
све покриле мрачне тамнине и сени,
што је било горе паднуло је ниско,
На високо подигли се сутерени.

Вредности су старе нестале, ишчезле,
морал и правда у суноврат пали,
уместо хероја идоли посташе,
Сви подмукли, сви проклети и сви мали.

Крадљивци, лажови, неморални, лоши,
само себи важни и никоме верни,
нечашћу стеченом премоћни и снагом,
Постали су данас наши суверени.

3.

Покрадени сви храмови и ћивоти,
Исмејане све врлине и поштење,
Понижени сви гробови и животи,
Упрљано и опело и крштење.
Владислав Петковић Дис

На Косову, старом српском завичају,
завладала сила, гордост у срамоти,
порушене многе богомоље старе,
Покрадени сви храмови и ћивоти.

Покидане везе, зацарила мржња,
српском роду прети слом и уништење,
силници се диче са злом и срамотом,
Исмејане све врлине и поштење.

У ракама преци самују и плачу,
и мртве их муче худи идиоти,
потомци им ретко долазе плачући,
Понижени сви гробови и животи.

Закида се вера, страх царује, влада,
свему што је српско прети уништење,
оскрнављена гробља, затрављена ћуте,
Упрљано и опело и крштење.

4.

Закована петовековна звона буне,
Побегао дух јединства и бог рата,
Обесимо све празнике и трибуне,
Гојимо се од грехова и од блата.
Владислав Петковић Дис

Миримо се лако са свим што се ради,
борбеност стара одбачена труне,
свеједно нам је да л' смо робови ил' људи,
Закована петовековна звона буне.

Сами себи постасмо довољни и важни,
не ценимо више ни кума ни брата,
таворимо у талогу себичности своје,
Побегао дух јединства и бог рата.

Славну прошлост не ценимо пуно,
истина скрајнута, лаж истину куне,
заборависмо пола историје своје,
Обесимо све празнике и трибуне.

Домовина у срцу као цвет без воде,
вене без сјаја, светлости и злата,
да само нама нешто буде добро,
Гојимо се од грехова и од блата.

5.

Од пандура створили смо великаше,
Достојанства поделише идиоти,
Лопови нам израђују богаташе,
Мрачне душе назваше се патриоти.
Владислав Петковић Дис

Више се не зна шта је добро а шта није,
са стварношћу се везе покидаше,
не цени се знање, част и поштење,
Од пандура створили смо великаше.

Знојем и радом створено богатство,
приграбили себи нељуди и скоти,
уместо часних и поштених људи,
Достојанства поделише идиоти.

Украденим граде своје ново царство,
својим прогласише оно што је наше,
сиромаси посташе најбројнија класа,
Лопови нам израђују богаташе.

У лажи огрезли сналазе се добро,
не смета им што су лопови и скоти,
изгуби земља бранитеље своје,
Мрачне душе назваше се патриоти.

6.

Своју мудрост расточисмо на изборе,
Своју храброст на поделе и обеде,
Будућности затворисмо све изворе,
А поразе прогласисмо за победе.
Владислав Петковић Дис

Лаж царује безочно, бестидно,
сви се хвале, нуде и говоре,
на видику доброг више нема,
своју мудрост расточисмо на изборе.

Заборависмо време поноса и славе,
ходамо кроз муке путевима беде,
јунаштво истрошисмо на опросте и наклоне,
своју храброст на поделе и победе.

Пред нама су тешки путеви и дани,
суморни ноћи, магличаве зоре,
без жара срца, без вере и душе,
будућности затворисмо све изворе.

Пред истином затварамо очи,
тумарамо одсутно кроз недогледе,
заборависмо ко смо и корене своје,
а поразе прогласисмо за победе.

7.

Место светле историје и гробова,
Васкрсли смо све пигмеје и репове,
Од несреће наше браће, од робова,
Затворисмо своје очи и џепове.
Владислав Петковић Дис

Проливену крв предака поделисмо,
притиска нас нека историја нова,
истина се одбацује, лаж се шири,
место светле историје и гробова.

Издајнике прогласише за јунаке,
пљунусмо на крв литу и на снове,
хероје смо избрисали и склонили,
васкрсли смо пигмеје и репове.

Безочност се шири и поделе расту,
шићарџије у мутноме праве царства нова,
без срамоте и без стида уздижу се,
од несреће наше браће и робова.

Не слуша нас више скоро нико,
бацају нас на зачеља, на репове,
као јагњад миримо се и трпимо,
затворисмо своје очи и џепове.

8.

Остала нам још прашина на хартији,
Кô једина успомена на џинове,
Сад сву славу пронађосмо у партији,
Пир поруге дохватио све синове.
Владислав Петковић Дис

Заборав прекрива прошлост и херојство,
сумњи ви смо према својој историји,
нараштају своме поуке не дамо,
остала нам још прашина на хартији.

Небеским бескрајем кô анђели лете,
преци што гинуше за своје синове,
урастају у коров обележја стара,
ко једина успомена на џинове.

Немамо времена за вредности старе,
записане у нашој славној историји,
због сопствене користи и личнога ћара,
сад сву славу пронађосмо у партији.

Преврћу се преци у земаљском миру,
плачу што им потомци изневерише снове,
што је због похлепе и нечасти своје,
пир поруге дохватио све синове.

9.

Под срамотом живи наше поколење,
Не чују се ни протести ни јауци,
Под срамотом живи наше јавно мнење
Нараштају који сишу ко пауци.
Владислав Петковић Дис

Нема више ништа незнано и скрито,
пред испитом су част, морал и поштење,
запљускује нас вал нечасти и срама,
под срамотом живи наше поколење.

Туђинци нам кваре и ваздух и земљу,
у гробовима због нас преврћу се преци,
клањамо се јаким, савијамо кичму,
не чују се ни протести ни јауци.

Ко куга нас дави лаж коју нам зборе,
је ли то немоћ или наше хтење,
прихватамо туђе вредности и бруку,
под срамом живи наше јавно мнење.

Младост нам је кварна, безвољна и лења,
без јунаштва и снаге пред силом,у муци,
будућност је тмурна ако нам је граде
нараштаји који сишу ко пауци.

10.

Помрачина притиснула наше дане,
Не види се јадна наша земља худа,
Ал' кад пожар подхвати на све стране,
Куда ћемо од светлости и од суда.
Владислав Петковић Дис

Светлост се не види, свуд около тама,
зора коју чекамо тешко ће да сване,
сунце су нам прекрили суморни облаци,
помрачина притиснула наше дане.

Пролећа нигде на видику нема,
јесења је магла, мемла стиска свуда,
од облака црних што овише душу,
не види се наша јадна земља худа.

Не чека нас добро, наде је све мање,
да ћемо се тргнут, да нам јутро сване,
кад би било жеље било би и наде,
ал' кад пожар подухвати на све стране,

сагореће мо пред немоћи својом,
смешни и неугледни као дворска луда,
питање ћемо себи поставити тада:
куда ћемо од светлости и од суда?

Збирка кратких прича | Ранко Павловић

Карењина и Вронски у задимљеној крчми

Припремила: Јелена Глишић

БЕСПУЋА

Свјетла се одједном сама од себе гасе, искључујем мотор и излазим из аутомобила. Стаза преда мном строваљује се у провалију. Погледам лијево и у тами назирем стијене. Десно такође. Окрећем се и само десетак метара пратим уски вијугави пут којим сам дошао, остатак се губи у ноћи.

Чак и када бих успио да поново укључим мотор, не бих имао гдје да окренем аутомобил, па га зато узимам рукама, подижем и предњу страну окрећем у правцу из кога сам се довезао. Ништа друго ми не преостаје него да се вратим и потражим неки други пут.

Улазим у аутомобил, окрећем кључ, палим свјетла и чим мотор забрунда, стаза се протресе, задрхта и опружи у бездан. Истог тренутка мотор утихну.

Ништа, пјешице ћу. Морам стићи, макар са закашњењем. Ваљда преко литица има некаква стаза, а када се попнем на врх видјећу градска свјетла. Тамо ме чека публика. Књижевне вечери нису добро посјећене, али ће се окупити која десетина љубитеља поезије. По касетама,

сједиштима и у пртљажнику тражим књигу из које ћу читати, али ње нигдје. Већ у грозници, ускачем у своје памћење, али тамо ниједне пјесме. Тако ми и треба! Други пјесници знају напамет све што су написали, а ја ниједан стих.

Ово ја сањам, кажем сам себи. И знам да сањам, али из канџи сна никако да се истргнем.

Морам написати нову пјесму, не смијем се брукати на књижевној вечери.

Батргам узбрдицом, кроз шипражје, запињем за камење и шибље, трње ми пара лице. На грани глога остаје ресица мог десног ува и пред очима почињу да ми се таласају Ван Гогови сунцокрети.

Морам срочити нову пјесму, понављам, и из таме израња први стих, чворноват, црњи од ноћи. Немам папира ни оловке, нити бих видио да га запишем. Ево и другог, испод гавранового крила, из крика птичурине. Мрачнији од првог, да какав би другачији могао бити! Како ћу с таквим пред публику која би да се разведри у вечери прерано стигле јесени? Али, авај, онај први се расплинуо густом маглом над литицама, други нема за шта да се закачи. Трећи се зачиње у муњи и долази с грмљавином, само начас лепрша, па се губи за оним другим...

Стојим на врху брда и очајан призивам у памћење нове стихове, али се они, као дјеца одбјегла од старих родитеља што се не враћају на прадједовске крчевине, не појављују.

И онда, неочекивано, из свијетле тачке на хоризонту, у стазу се извија сребрнаста нит мјесечине, уплићући у себе моје одбјегле стихове. Том стазом ћу, придржавајући се за пјесму у настајању, на књижевно вече. А дотле, кажем сам себи, умотавајући се у покривач, мало ћу дремнути, да свјеж стигнем пред публику.

КРАЈ НА ПОЧЕТКУ

У сваком почетку има макар мрвица краја, рекао је Писац и затворио свеску.

Прича је била завршена. Или, готово завршена. Недостајала је посљедња реченица. Она иза које се може ставити неизбрисива тачка.

Наћи ће она ову причу, за дан или два, и сама се смјестити на њен крај, рекао је Писац, угасио свјетло и спустио жалузине, не дозвољавајући руменилу зоре да се распе по немарно разбацаним књигама и одјећи у подстанарској собици.

А она, та реченица, није долазила данима. Мјесецима, годинама чекао је, али се није појављивала. Без ње, незавршена прича не би имала никаквог смисла, као што би поодавно написана збирка кратких прича без те приче била бесмислена.

Много касније, кроз тек одшкринута врата Пишчевог сна увукла се та посљедња реченица. Писац је дохватио перо (увијек је писао пером, друге писаљке није имао) да је допише на крају приче, али перо је, сасвим суво, зашкрипало по хартији.

Мастило, гдје ли је мастило? Није имао времена да чека да се однекуд измигољи одговор, него је он ускочио у унутрашњост наливпера, да својим сопством заврши причу.

Послије неколико дана газдарица је на столу у Пишчевој собици нашла раскриљену свеску чије су странице биле исписане ситним рукописом. На збијеним редовима почивало је наливперо на чијем је врху мировала грудвица сасушеног црвенила.

ПОГЛЕД СА МАЊАЧЕ

Посљедњи је фебруарски дан, године девете трећег хришћанског миленијума. Сунчан и бистар као капљица башице тек канула из ракијског котла на испружен длан, да се у њој огледа небо.

Из ковчега над раком, уврх гробља у Доњим Голешима, Ђуро Дамјановић гледа што за живота није видио: еротски разодјенуту претпрољећну Мањачу, тек ту и тамо прекривену велом плаветнила.

Када пред Ђурђево процвјета ђурђевак, видјеће Ђуро и звијезде за којима је за живота радознало трагао.

Свештеник тањушним цурком вина исцртава крст на храстовом поклопцу.

Да ли ће макар једна капљица допријети до Ђуриних сувих усана прије него што се одјеци удараца грумења земље по ковчегу распу у змијањску рапсодију?

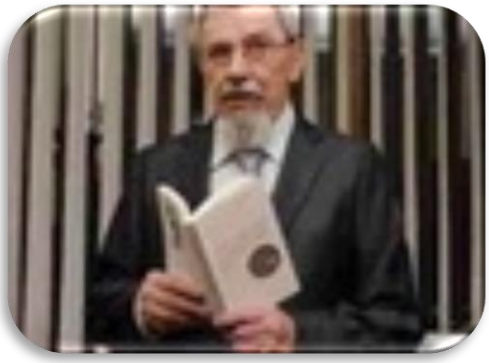

Из окружења | Иван Гаћина

ОДСЈАЈ УНИВЕРЗУМА

Путује небесник лунарном тишином,
буди одсјај дубоког универзума,
кораци иду за магленом прашином,
настају визије омамљеног ума.

Слике се вежу с кристалном судбином,
посљедица праска твори грешке шума,
мистични тонови крстаре празнином,
сублимира душа крај старога друма.

Раскрилише небеса временске двери,
сребрне чипке повезују портале,
свемир се шири по савршеној мјери.

Генијалци траже скривене астрале,
вечерња звијезда окупља звијери,
вукови спремају посљедњи финале.

МОЈА ПЈЕСМА

Изњедрили снови мелодију красну,
мамила је душу као млада зора,
разоткрила небеса појаву јасну,
име дјеве бијаше Елеонора.

Крила је ријека љепотицу у сну,
мотрила ме очима плавога мора
варницама које бујају и гасну
међу слаповима златнога извора.

Невиној љепоти душа се дивила,
у луцидноме сну једва сам дисао
очаран нијансама живахних боја.

Чаробним штапићем дозвала је вила
јутро благо у којем сам записао
откуцајима срца – пјесма си моја.

ИЗГУБЉЕНИ РАЈ

Склада море на оргуљама риме,
заплели пауци мреже судбине,
вјетрови шире зраком твоје име,
душу кријепи дах Божје топлине.

Почива тајна мистичне интиме,
скривају је бијеле клисурине,
пјесму љубави валови кад приме
успомена се у хипу расплине.

Тајновитим зракама блиста сунце,
духови природе пјевају оде,
путовима морским никада краја.

Додирује ум највише врхунце,
ко птицу к теби мисли ме воде,
без тебе никад неће бити раја.

ЗИМСКО ЈУТРО

Утонуло јутро у зимске тонове,
у кућној топлини успомене вријеу,
с изгубљених стаза угода зове,
преко горких рана очи сузе лију.

Огњиште подари жарке пламенове,
бескрајни тренуци с болима бију,
разбуктале страсти задиру у снове,
пахуљице меке тајне срца крију.

На небу сцене нијемога театра,
задивљено око сњежне чари гледа,
у грудима љубав пече као ватра.

Загрнула машта самоћу од леда,
на понору душа љепоту проматра,
сјећања уз пламен постају блиједа.

О ПЕСНИКУ

Иван Гаћина рођен је 15. априла 1981. године у Задру, Република Хрватска. Високу стручну спрему и академски назив магистра инжењера рачунарства стекао је након завршених студија на Свеучилишту у Дубровнику 2010. године. Има искуства у раду као средњошколски наставник математике, физике, информатике и рачунарства.

Пише поезију и хаику поезију, кратке приче, афоризме и рецензије књижевних дела, те се повремено бави дигиталним фотографисањем. Своје прве песничке риме почео је стварати још у основној школи, али се озбиљнијим писањем бави од 2000. године када је био бруцош на факултету.

Добитник је двадесетак међународних награда за поезију и кратке приче у Хрватској, Србији те Босни и Херцеговини.

Превођен је на енглески, словенски, италијански, бугарски, румунски, арапски, филипински (Тагалог и Цебуано), вијетнамски, угандски (лунуоро или рунуоро) и индонезијски језик (Бахаса Индонесиа и Батак Тоба) те чакавско и кајкавско нарјечје хрватскога језика.

Члан је неколико удружења и друштава: Матица хрватска (од 2010), Хрватско књижевно друштво (огранак Задар, од 2014), КЛД „Решетари“ (од 2015), Удружење српских књижевника у отаџбини и расејању – УСКОР (од 2015), Савез књижевника у отаџбини и расејању – СКОР (од 2016), Друштво „др Саша Божовић“ Београд (од 2016).

Издао је једну песничку збирку Тебе тражи моја рима (2014). Своје радове је такође објављивао у часописима и зборницима (радови су му објављени у више од 120 зборника).

Пут Ахмеда Нурудина од љубави до мржње | Софија Ивановић

Кад се спомене име Мехмед Меша Селимовић, прва асоцијација је непоновљиви класик *Дервиш и смрт*. Живот овог дервиша, записан пером великана, неће никога оставити равнодушним. Реалистичност описа, затим сурова истина ублажена пишчевим умећем, као и искушења кроз која пролази не само дервиш, већ свако од нас, дају уверљиву слику човека који се у почетку бори за правду на поштен начин. Колебања у Ахмеду настају када схвати да не може сам против масе која је заслепљена материјалним, а заборавља на оно духовно, на оно што живот чини животом. До самог краја, кад већ губи снагу и вољу за животом, Ахмед остаје доследан себи и не одустаје од својих принципа. На крају, мири се са тим да својим поштењем не може да оствари оно што жели и користи власт на најгори могући начин – користи је за освету.

Данас код многих постоји предрасуда да је ово дело песимистичко и мрачно. Међутим, ово књижевно остварење је пуно истина о којима вреди размишљати. Након задње прочитане стране, читаоци ће осетити да се нешто у њима променило на боље. У циљу разбијања ове предрасуде, треба се осврнути на лик Ахмеда Нурудина, а затим приказати његов пут од љубави до мржње.

Ахмед Нурудин је на почетку живео по начелима која његов посао носи са собом. Дервишки живот га је одвојио од реалног живота. Све време се налази између дужности и ближњих (оног приватног). Одвојен од света, у текији, припада дервишком реду са верским обредима. Он је посвећен и предат религији у потпуности. Воли то што ради

и не сматра да му је то обавеза. Живи по правилима Курана, временом мења ставове, прави изборе јер у њему преовладава обичан човек. На почетку позива за сведоке мастионицу, перо и оно што се пером пише. Сматра да је истина оно што је написано, али је свестан да је његова истина дискутабилна јер је субјективна. Њега не занима оно очигледно, већ све што је ноћно, сакривено, интимно (познавање са Исхаком, месец и зора су сведоци његових несаница). Како човек не може да избегне изборе, тако и Ахмед бира пут којим иде. Верује у вечну искреност, добар је дервиш и бачен је да живи на простору Ислама.

Након сагледавања основних црта Ахмедовог лика, ред је да дошао да се прикаже слика Ахмедовог пута од љубави до мржње. У овом приказу се уочавају још неке карактеристике његове личности које нису наведене до сад.

Пре осврта на Ахмедов пут од љубави до мржње, неопходно је истаћи структуру романа и њену симболику. Роман је подељен на два дела. У првом делу има девет поглавља, а у другом седам. Шта то значи? То значи да први део испуњава тежак живот, а након деветог поглавља се дешава преокрет. Значење броја девет није позитивно, док број седам симболизује савршенство (седмо небо). Оваквом структуром се наговештава промена јунакових осећања.

На самом почетку, док уводи у своју причу, Ахмед открива да ни сам не зна да ли је убио сећања или их је оживео. Ту његову дилему прати укоченост руке којом пише. Овом дилемом наговештава читаоцу да ће се она продубљивати до самог краја.

Дервиш који свом послу приступа с љубављу, који се држи обичаја и традиције, у тренутку разговора са Хасановом сестром буди у себи младића какав је био некада, али успешно одолева искушењу. Иако свестан њене лепоте и безбрижне игре њених руку, остаје доследан свом дервишком позиву и неупрљаности тог посла. Из његовог

суздржавања се јасно види његова вера. Овим открива да човекова, па и његова, снага лежи у сузбијању сопствене природе. Даје повод за размишљање питајући се у чему је човекова заслуга ако нема шта да сузбија.

Његова удаљеност од људи се најбоље види у његовом исказу да су свет и он постали странци. Корене отуђености, презира и губитка вере вуче са собом од периода хапшења његовог брата. Неразумевање злобе и неправде га је натерало да се промени.

Спас његовог разума је био Хасан. У периодима све чешћег унутрашњег лудила, нагомилавања мржње и жеље за осветом, једино је Хасан представљао глас разума. Свестан да је изабрао погрешан пут, жели да одустане. У томе га спречава оно хамлетовско „бити“ на које га је Хасан усмеравао. Ахмедов карактер је такав да би одустајањем дотукао сам себе. Зато наставља даље мотивишући себе да иде напред док може, свакако ће на крају умрети. Заборавио је да је он Светлост вере и препустио времену да се поиграва његовим осећањима. Доказ његовог посустајања је одобравање времену да све посвршава мимо њега. На његову штету, време је учинило да дође на власт. Услишило му је жељу за осветом и помогло му да је оствари. Свој живот је завршио не решивши дилему с почетка приче о свом животу.

Селимовић износи своје ставове и уверења, приказује живот тог времена и критикује друштво кроз лик Ахмеда Нурудина. Проговара о потрази за срећом и миром. Пријатељство велича кроз лик Хасана чији је лик обликован да прикаже како треба да изгледа прави пријатељ.

Дервиш и смрт спада у класике, јер је безвремено. Иако даје слику тадашњег времена, односи се и на данашње време, с препознатљивим одликама друштва које Селимовић критикује у овом делу.

САДРУГЕ СТРАНЕ РЕКЕ

Не умем да удахнем ваздух
Опојни кисеоник плаветног неба
Док риба на копну мешкољи се од среће.

Једним оком посматра заталасану воду
Чека да упаднем босом ногом
И останем заувек свезан на дно реке.

Над којим дишем кроз шкрге и ноздрве
Док очекујем спас са друге стране обале
Небо плави талас ковитла ми мреже.

За нечим сам скрушен и поносан
Спас долази од творца ваздуха и земље
Док мрене висе на удици ватре

Небо плави талас ковитла ми руке
Из чијих дланова извире покајање
Над успоменом у кобу са дивљом реком.

Једним покретом ослобађам се страха
Док око мене венац чудесних шкољки
На обали веселих и радосних купача

Траже да дођем на чудесну гозбу
Прелепих свежих риба и шарених салата
У дану који је био претежак за мене.

Срећко Алексић

БЕСМРТНОМ ПОЕТИ

(Ђури Јакшићу)

Узвишене мисли у времену стоје,
кроз песничко трње ми газимо исто,
столњаци су опет, кариране боје,
од облака тмурних небо је нечисто.

Није могло време, фењер да угаси,
нека друга Мила, доноси нам пиће,
са вином од жеђи поново нас спаси,
док јутарња зора, над Скадарском свиће.

Још песничко перо, над записом жути,
у запећку сања, неко прошло време.
живот тог боема, сад само наслути,
сетно редак песник што осети бреме.

И док слику твоју, сањају поете,
димни облак туге у зраку се ломи,
у песми се рађа, нерођено дете,
титрајућ' у магли остали су снови.

А у летњој башти, стоје три шешира,
свака песма твоја нову љубав буди,
музика је иста, ал' је други свира,
тој прелепој жени, обнажених груди.

Црни облак таме, украде ти јутра,
ал' божанској светлости, ти постаде драг,
удахну ти живот, неко боље сутра,
да песме, уз вино, запишу ти траг.

Горан Витић

СЛОБОДА

Кад те буду поштовали
када се више не будеш бојао
и када будеш вриштао на сунцу.
Твој бијес ће бити енергија,
онда ћеш бити слободан.

Када будеш волио свој живот
и када будеш плакао и падао ...
бити ћеш слободан и бити ћеш мушкарац.

Када твоја кожа више неће бити означена
зракама сунца које блиједе у миру,
и зраке се дигну у бесконачност,
када ћеш знати слушати тишину,
тада ћеш бити слободан.

Схватит ћеш нешто,
отвори своје руке
и твоје срце ће бити слободно.

Осјећај који пролази кроз вене
неће бити само крв.
То је слобода, бити ћеш слободан као небо.
Господар свега и моћнији од било чега.

Сузана Муштра

НЕ РАЗУМЕШ

Искристалисала сам мисао јасну,
Толико јасну као сунце у зениту пролећа,
док се јутро још снено отискује,
ко печат на листу маховине,
пробијајући бедеме жала
савијене под дебелим сагом жеља,
успламтеле у очају понора.

Не разумеш,
да скупљам сада крхотине срца
што су остале од пуцња у ноћи,
што је пробило крвави рубац
дозивајући вриском,
у загушеној соби, без ваздуха.

Не разумеш ме!
Шта сам ја у сенкама без снаге,
са страхом у влажним очима,
ближа отровним уснама,
што уједају и када љубе?

А несуђени сан кида ми утробу,
испреплетен у ситним венама,
што јавиће се тек у свитање
и чека да досањан буде.

Кристина Јанковић

КАО КАП НА ДЛАНУ

Као кап на длану
од сунчевог зрака
људи нестају.

Као бели облак
испод сунца
топи се постојање.

Једина истина
праха беле раде
нестајање.

Нису воље
у настајању
и нестајању.

Оне су кап по кап
са длана испод
сунчевог зрака.

Ко остаје?
Вечних је мало.

Илинка Маровић

ХИБРИДИ

У анархији откуцаја мога срца
мисао ми на сунчанику лута
покислог земљиног скута.

Желим да додирнем дубоке шкољке
или на крилима летим
до краљице раја.

Данте ми је дао Чистилиште
да би ме спасао
пакленог сумрачја.

Дуго сам био самац инокосан
где расту и цветају хибриди
као увели и омрзнути плагијати.

Сада сам свој на своме
док узвитлани таласи као хијене
хтедоше све да заплене.

Песник у мени распева комете,
изосташе крици небеских олуја
јер небеске птице ускладише сазвучја.

Драгош Павић

ТРАГОВИ БОЛА

И кад ми је најтеже,
кад је најболније,
ја узмем оловку
и парче хартије -
и по њој сипам бол
ко јесењу, хладну кишу
по ружи увелој,
и тад изниче уснуле земље
голем жалопој.
Тешко је разумјети овај неспокој
што носи душе моје горак пепео
и сипа га по трњу босоногом
и уједа ми видик ока невиног
и руши заносне ст'јене срца мог,
умотане у
стихова мојих жалосне пјене
у глави заробљене.
И да од осмјеха твог
не остаде баш ништа
до пар трагова паучине
бунцања мог.

Сава Тепавчевић

ДЕВОЈКА

Опрана коса тек очешљана
руком која зло ником нанела није
која не зна да пиједестал не треба очима
јер из њих слап светлост лије

Ал' ето – она би тако
да поправи нешто невином варком
боји се да не поквари. Мисли...
да љубав из које је рођена
може да скрнави пад прамена
који се само њој не допада
а због ког је сва улица обожава

А усна? Гипка и спонтана
мирише на пасту којом је зубе опрала
и храну коју је за друге спремила
и оног часа кад је нико видео није
само је залогај пробала

Док џемпер и избледела
крагна од тексаса
стрпљиве дојке прекрива
тражећи неког ко ће да их ослика
и глас који ће да их опева
додиром искреног погледа

Јовић Марко

Љубавна писма великана | Марк Твен

Сент Николас, 26. август 1878. године

Драга Ливи,

Прошли смо кроз пакао данас, шест сати хода уз стрме планине и низ стрме планине, у блату и води до глежњева, по досадној киши која ни на тренутак није престајала да пада. Био сам живахан и свеж попут шеве читавим путем и стигао сам без најблажег осећаја умора. Али били смо покисли, моје ципеле биле су пуне воде, зато смо одмах јели, скинули се и легли да спавамо два и по сата, док се наше клопке нису сасвим осушиле, а затим намазали чизме. Тада смо ставили одећу да се суши, и отишли у table d'hote.

Упознао сам и спријатељио се са неким финим Енглезима и треба да се видимо са њима сутра у Зермату.

Накупио сам мали букет свежег цвећа, али се осушило. Ипак, послао сам ти кутију пуну цвећа синоћ из Лојкербада.

Управо сам ти послао телеграм у којем те молим да ми јавиш вести из породице, у Рифел, сутра. Стварно се надам да си добро и да си весела као што смо увек били, зато што те волим, драга, а такође, у извесној мери и bejse[1]. Пренеси моју љубав Клари Сполдинг, а такође и куцама.

СЕМЈУЛ

[1] реч коју је његова мала кћерка употребљавала уместо речи „бебе“; (егл.) babies

За Ливи, на њен тридесети рођендан
ХАРТФОРД, 27. новембар 1875. године

Драга Ливи,

Шест година прошло је од мог првог великог успеха у животу када сам те добио, а тридесет година прође од када је Провиденс прославио срећни догађај твог доласка на свет. Сваки дан који проживимо заједно учвршћује моје уверење да нећемо никада пожелети да будемо раздвојени, нити да ћемо пожалити што смо се икада спојили. Дража си ми данас, дете моје, него што си то била прошле године када смо славили овај рођендан; тада си ми била дража него претходне године – постајала си све милија од прве те прославе, и не сумњам да ће се овакав драгоцени напредак наставити до краја.

Хајде да се радујемо прославама рођендана који ће тек доћи, са њиховим годинама и њиховом седом косом без страха и депресије, верујући и тврдећи да ће љубав коју осећамо једно према другом бити довољна да их благослови.

Тако, са великом љубављу према теби и нашој дечици, славим овај дан, нека ти донесе грациозност и достојанство угледне жене од три декаде!

Заувек твој,
С. Л. К.

Марк Твен
(1835-1910)

Семјуел Лонгхорн Клеменс (Марк Твен), чувени амерички писац, предавач и сатиричар, одрастао је у Ханибалу, лучком граду у Мизуријy на Мисисипију, реци која га је инспирисала током читавог живота. Када је имао четрнаест година, Клеменс је почео да ради као помоћник у штампарији, а такође је направио и прве кораке у новинарству. Често се селио широм читаве земље, образовао се у библиотекама и радио за разне штампаре и издаваче. Када је напунио двадесет две, добио је инспирацију да постане возач пароброда, што је у то време било опасно и веома захтевно занимање.

Године 1868, Клеменс се заљубио у Оливију (Ливи) Ленгдон, кћерку из породице богатих либерала у унутрашњости државе Њујорк. Њени родитељи управљали су подземном железницом за одбегле робове. Венчали су се 1870. године.

Клеменс је био веома профилисан и изузетно успешан писац када су у питању били новинарство, путописи и романи (*Том Сојер*, његово вероватно најславније дело, појавило се 1876. године), и непрестано је путовао на предавачке турнеје широм Сједињених Држава и Европе. Био је невероватно популаран у Енглеској. На једној од тих турнеја упознао је Чарлса Дарвина, који му се веома дивио. Клеменс је такође био изумитељ пун ентузијазма; регистровао је неколико патената и слио хиљаде и хиљаде долара у развој Пејџове машине за куцање, што би згрануло свакога ко би је видео јер заправо никад није правилно радила. Зарадио је за пристојан живот, али био је безнадежан случај када је у питању био новац, тако да је у једном тренутку морао да објави банкрот.

Он и Ливи живели су у срећном браку и имали четворо деце. Доживели су трагедију када је њихов први син умро још као беба, а две њихове кћерке умрле су у својим двадесетим. Ливи је умрла 1904. године, оставивши свог мужа неутешног.

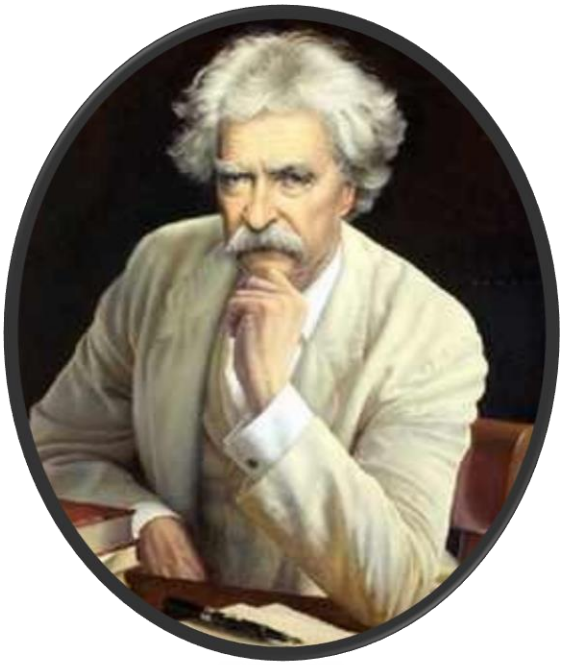

Лични став

Пише: Енеа Хотић

МОТИВ РЕЛИГИЈЕ У ПРИПОВИЈЕЦИ
***ПРВИ ПУТ С ОЦЕМ НА ЈУТРЕЊЕ* ЛАЗЕ ЛАЗАРЕВИЋА**

„Спознај себе, буди умјерен“, ријечи су које сам чула недавно на литургији. Баш те ријечи ми одзвањају у глави сваки пут када са ученицима разговарам о приповијеци ***Први пут с оцем на јутрење*** нашег познатог писца Лазе Лазаревића.

Управо ме тај глас водио док сам по ко зна који пут размишљала о ликовима из приповијетке.

Митар, отац породице, ужива поштовање свих њених чланова иако је по природи осоран, твгрдоглав и непопустљив. У кући влада чудна атмосфера и не разговара се о свакодневним проблемима. Очево понашање је у складу са тадашњом сликом патријархалне породице. Он је уздржан. Не испољава осјећања. Има се утисак да писац управо и жели да сагледамо апсурдност понашања таквог човјека у даљем току приче. Његове особине се погоршавају и самим тим се још више истичу када Митар све чешће одлази у кафану. Једна страна његове личности, а то је ова коју испољава пред својим укућанима, се појачава, он је све неприступачнији, око себе гради непробојни зид, а са друге стране одаје се коцкању и поводи се за пороком у који га увлаче људи из кафане. Митар занемарује своју дјецу, постаје још ћутљивији

и веома тајанствен. Но, није то она пријашња уздржаност која се можда може оправдати жељом да као глава породице „хладне“ главе приступи рјешавању проблема, не. То је она отуђеност попут живог блата. Он тоне. Удаљава се од Бога удаљивши се од породице. То основно језгро друштва јесте мјесто гдје би се требала у највећој могућој мјери, али не по морању, већ по хтијењу, испољавати сва наша вјерска осјећања. То мјесто би требало бити уточиште од бура живота, у чијем окриљу вјерују у нас и ми у остале чланове породице. Увијек је лакше вјеровати него сумњати. Томе учим своје ученике, па чак и на оваквом примјеру човјека који посрће и окреће се пороцима.

„Љуби ближњег свога као самог себе“, једна је од десет Божијих заповијести. Митар престаје да је се придржава у правом смислу те ријечи. Не воли он ни себе, то је једино објашњење за човјека који је до јуче водио рачуна о својој породици. Некаква сива магла увукла се у кућу, он својим непромишљеним поступцима угрожава све чланове своје породице.

Контраст њему и симбол вјере у приповијеци је Марица, пожртвована и вриједна жена. Она се непрекидно моли пред иконом Светог Ђорђа чврсто вјерујући да ће се Митар промијенити. Њена патња је тиха, а њена дјеца су уз њу. Она су њен мир, њена утјеха. Марица прихвата своју судбину и оличење је свих правила религије. Чини стуб породице у тешком времену Митровог лутања. Свој крст носи у складу са тадашњим вјеровањем да је женина судбина у дубокој вези са судбином њеног мужа. Кроз накупљену прашњаву паучину очевог лутања дјецу у кући обасјава луч вјере и љубави њихове мајке. Залутала душа Митрова проналази пут, враћа се у топло крило породице. Како писац каже „страшна ноћ“ у кући када Митар, дојучерашњи „кицош“ и богат човјек, губи све, представља затишје пред буру, пред Митрову жељу да се убије. Миша вири кроз

кључаоницу и види испретурану собу, са столицама на поду, види свог оца беспомоћно наслоњеног на руке. Црни дим који испуњава собу, јер гори папир око свијеће, симболизује пакао у ком се налази Митар. Но, Миша испод једне карте јасно види дукат што се жути! Нада, нада је то! Не у вриједности дуката, већ у свјетлини којом се истиче на столу прекривеном картама. Разговор између Марице и Митра је потресан, она га не прекоријева, не осуђује, она му даје своје дукате да поново почне трговачки посао, не жали ни за чим, само да су сви на окупу. Која снага у једној крхкој жени, али рекла бих да је Марица оличење великог броја жена са ових простора вриједних поштовања, наравно при том мислим на жене које у својој породици заиста заузимају улогу коју требају да имају. Залутала Митрова душа се тако враћа у топли дом. Све му је опроштено, а црквена звона за јутарњу молитву симболизују нови почетак. Отац и син одлазе да благодаре Господу за предстојеће нове дане. Гдје има Љубави, има и Вјере.

Поезија за децу

Пише: Јелена Глишић

ПРИЧАЛА МИ ЦРВЕНКАПА

Да не буде да измишљам
или нешто томе слично,
знајте, ово Црвенкапа
причала је мени лично!

Скакућући стазом шумском,
ко и досад много пута,
кренула је до бакице,
а не да кроз шуму лута.

У корпици колачићи,
изнад главе лишћа шум,
са свих страна птица цвркут,
овдје-ондје цвјетни жбун.

А јагоде тек дозреле
шапућу у један глас:
– Црвенкапо, љепотице,
с пута скрени, пробај нас…

Мислила се хоће-неће,
могла би и вука срести,
ал' ко још је чуо да вук
јагодице воли јести!

И баш никог не угледа
сем два зеца у пролазу,
па се срећно с јагодама
вратила на шумску стазу.

Кад на стази – гледај чуда –
ко још то да очекује –
стоји вук у црном фраку
и вучици намигује!

А и она сва у бијелом –
нит шта види нити чује,
лепезом се само хлади
и шапицом одмахује!

Чак и ловац с пушком стао,
сузи оком, нема срца
да у вука заљубљеног
из близине такве пуца.

Продужише пјевушећи
до медвједа матичара,
а за њима кум и кума –
лептирић и бубамара.

Да не буде да измишљам
или нешто томе слично,
Црвенкапа код баке је,
па питајте баш њу лично!

ВЕЛИКИ ОДМОР

Замислите, дјецо, ово,
школом трчи једно слово,
за њим трче броја два,
а за њима ви и ја.

Ко ће кога сада стићи,
ко ће први коме прићи,
слово броју ил` број слову,
да почнемо игру нову.

НЕСПРЕТНИ МРАВ

Један је мравић неспретно стао,
оклизнуо се и с травке пао.

Двије ће капи јутарње росе
за овај пад кривицу да сносе!

Ал' мрав их ипак тужити неће,
паде, срећом, њежно на цвијеће.

Узнемирио је само пчеле
док су за доручак нектар јеле!

Видјеле све то двије су вране,
од смијеха обје пале са гране!

Сада се њима сва шума смије:
- Е баш сте смотане вас двије!

ПАДАЛИЦА

Једна звијезда неопрезна
мира нема дању, ноћу,

на критике и придике
одговара – е баш хоћу!

Једна звијезда неопрезна
не држи се свога јата,
сама свемир истражује,
каже – хоће изината!

Једна звијезда неопрезна
с небеског је пала лица,
златним сјајем заискрила
и постала – падалица.

НЕСПРЕТНИ ПЈЕСНИК

Неспретну пјесму неспретно пишем,
неспретна слова гумицом бришем…

Све нешто мудро да кажем хоћу,
да смањим своју неспретноћу!

Ал' све је залуд, мајка му стара,
мудрећа мени не одговара!

Боље ми иде (чувајте тајну!)
глупоћу неку кад правим сјајну!

Цртица о животу | Бобан Миленковић

РЕЧ

Једна реч вреди више од Царева града. Једна реч делом сведочи постојање говорника са оним коме је упућена и који је препознаје као њему упућену. То је на делу искуство Апостола да је вера без дела мртва. Љубав да би постојала мора имати реч да би била безгласна јасна и незахтевна, тј. слободна од егоизма.

Дар, ма какв био, без речи губи смисао, промашује и завршава у неразумевању. Смрт без речи је икона пакла, са речју је предах тела пред васкрсење. Рођење без речи објављује муку поробљености трајањем, са речју почиње човек да живи – а не да траје. И тако, просјак сам који Реч тражи – једну не више – јер у њу све стане и извире.

Реч – Њу тражим и Њу дајем – а Реч је Човек. Говор није Реч, он је изливање Речи, напор да се Реч искаже и са другом Речју склопи смислени (логосни) говор Речи. Мисао је оно што се у Речи покреће и ствара за ираз оног што одређену реч чини јединственом и непоновљивом међу другим и са другим речима. Отуда, да би разумели Човека (Реч), није довољно разумети говор по закону филологије, или мисао по законима логике, јер и једна и друга наука је од Речи створена и њој подређена, па испада да се и кроз њих само служи Реч да би разумела исказ друге Речи, и то како кажу, независно од Речи. Реч је шира, дубља и неисказива ни са једним алатом који је створила препуштена сама себи и својим творевинама мисли и говору – јер Реч је од Логоса.

Да би се Реч логосно разумела мора се имати исти Дух са том Речју (Логосом) која нам се обраћа, јер то је оно што ту Реч осмишљава и даје прави смисао мислима и говору ослобађајући се њих као сувишних у тренуцима разумевања и постизања логосног јединства Речи са Речју (човека са

човеком). Тим Духом у суштини сво човечанство може да постане једна и јединствена Реч (човек) која је потпуна само ако сви саучествују у њој. Вавилон је одузео човеку Духа Речи па је и човек престао да буде носилац иконичности, речитости, логосности Логоса – изгубио је човек језик којим је могао да разуме Бога и буде разумљив Богу и међусобно. Није довољно знати језик да бисмо разумели, били разумљиви, неопходно је имати истог Духа са човеком кога слушамо или он нас слуша, да би схватили да је човек једна јединствена реч сакривена испод слојева наслеђеног, наученог, стеченог или наметнутог. Тек тада ће се видети да Диогенова свећа није била довољна за то, јер је за то неопходна Таворска Светлост слободна од сваке нужде и присиле.

О АУТОРУ

Бобан Миленковић, протојереј ставрофор, рођен 02. 11. 1970. у Крушевцу, село Мајдево, завршио Српску Православну Богословију Светог Кирила и Методија у Призрену 1990. године. Од 1997. године ожењен Марином Милановић и исте године рукоположен и постављен за пароха у Великој Врбници код Крушевца. Године 2001. прелази на место хонорарног наставника у Призренској Богословији, привремено у Нишу. Дипломирао на Богословском факултету СПЦ у Београду 2007. Од 2008. живи и свештенослужи у Грчкој, на острву Калимнос под омофором Митрополита Лероса, Калимноса и Астипале Господина Пајсија. У фебруару 2016. године одбранио магистарски рад из Догматике на Теолошком факултету у Солуну, на тему *Боговиђења старозаветних пророка у делу Светог Григорија Паламе*.

Две приче

Јелена Цветковић | ПРОДАВАЦ ЈЕСЕЊЕГ ЛИШЋА

“Пошто вам је овај лист?”

“Орахов је, он кошта два динара. Храстов је пет, а за остале тражим по један динар.”

“Скупи сте, али ви сте једини продавац лишћа ове године па не могу много да се буним. Дајте ми пет орахових”, одлучно је рекла старија госпођа, и почела да тражи новчаник по великој претрпаној торби из које је вирило разно јесење воће. Ставивши мали картонски замотуљак у торбу, оставила је неспретног продавца са својом робом коју је ветар стално покушавао да помери и однесе. Он је тако и не приметивши, често рукама млатарао кроз ваздух, као да се бори са неким лоповом што му се шуња иза леђа и покушава нешто да украде. Услужно је поздрављао муштерије које су прилазиле и разгледале, свака од њих је имала своја питања на која је неуморно одговарао. Када је остајао сам, ређао је ново лишће, уписивао цену и задовољно певушио.

Госпођа која је купила јесење лишће већ је прилично одмакла. Прошла је улицом липа где су само голе гране испреплетано парале облаке. Подизала је главу тражећи макар један пожутели јесењи лист, али је њен поглед ударао у огољене прсте липиних празних руку. Изнад њих су прелетали мрачни облаци, неспутано су клизили неукрашеним небом.

Већ је трећа година како нешто јесени краде боје. За једну ноћ, сво лишће, још зелено, нестане са дрвећа. Оголи свака грана, као магијом се изгубе читаве крошње. Људи су се у почетку плашили, живели су у великом страху од неке природне непогоде, а онда су једноставно навикли, као што се на све човек временом навикне, на јесен без жутог лишћа.

Очистила је блатњаве ципеле и помиловала унука по коси. Он је почео да завирује у торбу, радознало је вукао баку за руку не би ли се смиловала и почастила га слаткишем. Дечак је убрзо одустао и вратио се својој игри са пластичном играчком, а она је пришла тераси и широм отворила балконска врата. Мало дрво лимуна је осванулo без лишћа. Повијало се на све јачем ветру, ломећи се у струку.

“Није твоје, знам, али ми се посебно допало. Спустићу га овде близу, нека те греје до првог снега”, причала је дрвету. “Бог ће знати шта се дешава, али ја не дам да ми тугујеш.”

Продавац лишћа је обрисао празан дрвени сточић, склонио таблу са натписом и прошао истом оном улицом липа. Није се окретао, подизао главу, ништа није тражио у хладном сумраку што је пао на свет. Свет је посивео и постао толико хладан да му ветар може донети само топлину, никако осећај доласка зиме.

Ноћас ћу уснити велики кестен, мислио је док је откључавао браву. Биће то право изненађење сутра.

***

“Одакле вама јесење лишће? Сваке године ме збуњује разноликост ваше понуде. Па ви имате и оно што никада није красило наше дрвеће”, упитао је сутрадан један човек зачуђено, претурајући по гомили кестеновог лишћа.

“Само се уклапам, драги господине. Где сте још чули да постоји јесен без жутог лишћа? То може бити само нека обмана или неки сан. Магија је међу нама, треба искористити шансу.”

***Јелена Стефановић* | ПОГЛЕД СА ТЕРАСЕ**

Диљска улица пење се од улице Вишњичке, пресеца Патриса Лумумбе и улива се у Маријане Грегоран. Зграде дуж ње већином су старе, двоспратне, са малим терасама. Фасаде потамнеле од времена и невремена, руиниране, тужне. С времена на време силазим том улицом до аутобуске станице у Вишњичкој и посматрам олињала лица кућа. Иза сваког прозора понека прича.

Све терасе сличне, а опет, свака има своју причу.На тераси, у приземљу једне зграде, увек седи старица, непомична. Обучена у изношену кућну хаљину, понекад огрнута шалом кад је хладно. Избледео лик, готово сенка, на тој запуштеној тераси. Ни са ким не разговара, седи и угаслим погледом посматра људе који пролазе улицом. Руке јој уморно леже у крилу као две одбачене, згрчене гране.

Питам се о чему ли размишља док очима упија туђе животе када је њен већ прошао? Можда јој та лица враћају давно изгубљена сећања! Можда и не мисли ни о чему већ онако усамљена, огрнута шалом, чека...

Пре неколико дана поново прођох улицом Диљском. Поглед ми полете тражећи знани лик. Тераса у приземљу беше празна. Старице није било...

Препевана поезија | Љубица Несторов

Духовна позија руских песникиња

Олга Постникова | ПУНИ МЕСЕЦ

О, пуног месеца мучно време
и светлошћу притиснуто осетљиво теме!
Ти си као бледи ћилибар између облака снених,
самоубица срећних прибежиште
и складиште
судбина давно заборављених и непримљених
у крило Божије свите
све деце зачете а нерођене и незавољене,

некрштене и безимене,
оне од златне лакстозе сите,
оне похотом и болом оскрнављене
и скоро невидљиве у зрацима твоје светлости зелене.

Јелена Огњева | КРСНИ ПУТ

На сваком кораку Твога пута
– крв.
Уморио си се, Господе,
носећи крст.

Венац Те боде.
Зној облива лице и тело.
Ко ће с љубављу
да Ти обрише мокро чело?

Хоћу ли ја крај Твога крста стајати,
где је стајала и Твоја Мати?

О, само да истрајеш на путу Твом
и да не клонеш
под теретом.

13-14 октобар 1982.
Н. Д.

Олга Седакова | МОЛИТВА

Огреј ти, Господе, своје миљенике –
сву сирочад, болне, погорелце.

И за оне који то не могу
Ти учини што је наређено.

И умрлим, Гоподе, умрлим.
Нек им греси плану као слама,
нек изгоре, трага не оставе
ни у гробу ни на небу вишњем.

Ти си Господ чуда, обећања.
Нек изгори све што чудно није.

Лариса Васиљева | * * *

Ко ми је подарио ланену прађу
месечине?
Ко је излио у земљску чашу
тајну истине?

Ко ме је повео за руку ка реци,
која кроз врбаке тече стена?
Ко је излио на мојој руци
оштре вијуге вена?

Мој вечни мир и кратки миг
све је схватљиво.
Зашто странице мудрих књига
шуште неразумљиво?

Зашто ја плачем од љубави
и смејем се од боли?
– Убери ме, ваљада се не бојиш –
јабука моли.

Зашто је берем и укус
познања древа
пада на раме као бреме,
а ехо: „Ева!“
лети ка мени и од мене?
А тамо где је јама
нагло се уздиже пламени стуб
с лицем Адама.

Светлана Кекова | НЕСПОКОЈНИ ВРТ

Савладати себе – тако се спокој задобија:
видети светлост која преко реке сија,
невидљивих лествица степенице безопасне,
и пусте одаје мрављега стана,
дланове клена, срце јоргована,
дрвеће куле шарене, прекрасне;
видети галеба на стрмом валу,
брезе-татарке златасту чалму,
сребрну шубару њене сестрице
и како одлећу ка висини
штиглиц и анђео у златној прашини,
– две мале небесне веселе птице.
Савладати себе – и ево стиже срећа тачна:
ко вода у шаци душа је тада прозрачна.
А ти си жив – и друго је безначајно.
Па нека живот тече ко сузе по лицу.
Седи је пастир у планини нашао своју овчицу,
заосталу од стада потпуно случајно.

Напомена

Све песме су преузте из Антологије православне поезије руских песникиња
Сенка туге и светлост наде
приређивача и преводиоца проф. др Љубице Несторов.

Афоризми | Ђура Шефер Сремац

ВЕТРОВИ (ЕВ)РОПСКЕ УНИЈЕ

- Добих награду за *најбољег оратора*. Не смем кући, преузеће ми жена титулу, већ има звање *гњаватора*.
- Извоз Србије у драстичном порасту. Роба: високошколовани мозгови.
- Није чудно што нам је тиква шупља. Стално је продувавају ветрови (Ев)ропске уније.
- На капији (Ев)ропске Уније широм отворена врата перспективи. За сиротињску Страдију у колапсу.
- Политичари прво (по)купе пшеницу у личне амбаре. После млате – празну сламу.
- Крећем у печалбу трбухом за крухом. Да ми се деца не роде на сиротињском (гр)ебеном Балкану.
- Тај ради нешто испод жита. Гради дупле преграде по силосима.

ДЕМОКРАТСКЕ НЕБУЛОЗЕ

- Још од времена Карађорђа вечито нас неко – кара!
- Стиже време да сечемо почасну врпцу – при градњи затворā.
- Од свих спортова најбољи резултати се постижу у трци људских глупости – на дуге стазе.
- Дивни су нам избори! Дај боже да не крепамо после изборних резултата.
- Волео сам је једном недељно, по њеном избору дана. Тада сам ја кувао ручак.
- Кад не легне пензија на време, за утеху легне – пензионерка.
- У сукобу сам интереса између законодавне и извршне власти. Сâм себи заповедам.
- Спао нам наталитет. Диже се само „бела куга“.

Три песме | Александар Јовановић

НИШТИНА

Смрт је поподневна дремка без снова.
Црне кесе и беле лешине,
бели чаршави и црно месо.
Гробари мотају дуван.
Патолози пребирају златне очњаке.

Бритки језик је сасушена кора банане.
Попуцали капилари се грушају.
Црвени пегави памук
прекрива бухаву ништину.
Смрт је поподневна дремка без снова.

МОЛБА

Молио сам за спасење,
знам да си ме одгурнуо,
високо је твоје бдење,
можда ниси добро чуо.

Молио сам се за њиве,
кишне дане, ране шљиве
и за глуве и за неме,
само време губи време.

Молио сам се за наос,
Боже, нек се смири хаос,
мислио сам биће мира,
тамбурица тихо свира.
Ал' ништа од тога!

Помози нам божји сине.
Да ли видиш све те кује?
Знам да гледаш са висине,
преваранте и буржује
или попа како псује,
ал' ни њему није лако.

Помози нам божји сине.
Све што видиш није фол,
неуки нам вичу с бине,
да је живот само бол.

Баци барут и чистоту,
освештану са небеса,
па нам дарој сву дивоту,
мало воде и чен меса.

Ако хоћеш ти услиши,
ако нећеш ја се бојим
и од вишег има виши,
кунем ти се оцем твојим!

ПОЛУЖИВИ ДАНИ

Заборав је тренутак када се земља и небо споје.

Запалио је свећу и отишао гордим кораком.
Дуго га већ посматрам,
Почињем да се бринем.
Још сам млад и желим да живим.

Касиопеје сјај почетком јула,
петнаест минута после поноћи.
Дуго је гледам и све јој признајем.
Ружа је најлепши цвет.

Нагони духа испуњеног
демономеланхоличарским ожиљцима
вуку ме к њему.
Слушам Листа, дивни Мефисто.
Зашто ми мрак буди сећања.
Желим да се вратим.
Још увек сам млад могу да се вратим.

Јутро.
Све је већ заборав.
Јер свака секунда ново је поглавље.
Журим да га поново видим.
Њега и његов корак горди.
Јутрос га нема,
бринем се,
не желим да оде.

Предвече.
Љубав свира лиру.
Поливени грцамо у збуњености.
Пар шари на папиру
као хаику освештан крстом,
помислих љубав, љубав
и збрисах јој сузу ломљеним прстом.

Дан.
Још увек га чекам.

Да не заборавимо

Српске народне приче

НЕВЈЕРА СТРАДА

Састали се јазавац и лисица да заједно иду у чету. Запитаће лисица јазавца:

— Колико имаш вјештина ти, јазо?

Одговориће јазавац:

— Имам три вјештине.

— Ја имам седамдесет и седам вјештина — рећи ће лисица.

Елем, како му драго, пођу својијем путем и наиђу на једну стрвину, ђе су била и гвожђа ловачка запета. Јазавац и лисица употријебише сву своју вјештину да се наједу а да се не ухвате у гвожђа али се некако лисица ухвати.

— Што ћу, мој јазо? — запитаће лисица.

Јазавац ће јој рећи:

— Добро. Кад дође ловац, а ти се умртви и ничим немој макнути; ловац ће помислити да си мртва, па ће пометнути струку и пушку, те одапети гвожђа, а ти онда бјежи.

Тако и буде. Пошто сване, ловац пође да обиђе гвожђа. Лисица га опази, па се умртви. Ловац дође код гвожђа и турне лисицу ногом, но лисица се не помаче. Ловац потури пушку и струку те одапе гвожђа и поче наново запињати; а лукава лисица утече.

Опет се састаше лисица и јазавац. Рећи ће лисица смијући се:

— Добро ти вјештину показасмо, мој јазо!

Јазавац:

— Баш добро!

Пођу лисица и јазавац даље, и, шуљајући којекуда, наиђу опет на стрвину, ђе бјеху и гвожђа запета. Несрећна се лисица опет ухвати у гвожђа.

— А сад, јазо, шта ћу од живота? — запита лисица јазавца.

Јазавац јој одговори:

— Ти кажеш да имаш седамдесет и седам вјештина, па само једну употријеби, избавићеш се.

Лисица:

— Кажи, јазо, и твоју вјештину, биће ми штогођ боље!

Јазавац јој рече:

— Кад дође ловац, ти се играј око њега, увијај му около нога и радуј се уза њ; он ће мислити да си ти однекуд питома лисица, па неће те убити. Па кад те пусти из гвожђа, а ти бјежи.

Јазавац отиде; зора се укаже, ловац се приближи гвожђима опази лисицу ухваћену у гвожђа па брзо дође до гвожђа. Лисица се стане радовати около њега. Ловац, збиља, помисли да је то однекуд питома лисица, те почне и он лисицу руком мазити, одапне гвожђа и лисицу ослободи. Лисица се и ослобођена гвожђа око ловца радоваше, док ловац поче поново запињати гвожђа. Лисица чим виђе своју згоду, утече.

Опет се лисица састаде са јазавцем и пођоше на свој пут; идући тамо амо набасају опет на стрвину, ђе су и гвожђа била запета. Еле, тамо амо, несрећом ухвати се јазавац у гвожђа.

— Што ћу, лијо? — питаше јазавац лисицу.

Лисица му одговори:

— Ту сад! Ја сам то и тражила!

Јазавац ће опет:

— Немој тако, моја лијо! Знаш како смо уватили вјеру да једно другом у невољи помажемо; покажи ми и твоју коју вјештину, да ако ми поможе!

— Ја немам за тебе ништа; оно што имам вјештине то је за мене — рећи ће лисица.

Јазавац опет рече:

— Ја имам још само једну вјештину, али ко зна хоће ли ми помоћи, него те молим, примакни се да се пољубимо и опростимо.

Лисица се примаче, а јазавац — ћап лисицу за гушу! Лисица запомаже:

— Пусти, јазо, што учини?

Јазавац вели:

— Заједно ћемо овђе чекати ловца, лијо!

Ујутру рано дође ловац и види гђе држи јазавац лисицу па повиче:

— Држи, јазо, соколе! Ловачку ти вјеру дајем, тебе ћу ослободити!

Дотрча ловац те лисицу уби пушком, а јазавца опрости гвожђа и пусти га на слободу.

ЗЕЦ И ЛИСИЦА

Једне дуге и оштре зиме огладне све звијери, па и лукава тета лија. И, једном ноћу, кад је камење пуцало од студени, нађе сиромашка зечића гдје скакуће пртином да се загрије, па науми да га превари.

— Зима, зејо, оди да се играмо!

— И лани је била, тето, — одговори зец.

— Зар си ти лањски? — запита га она.

— Јесам, вала, и преклањски! — одговори он.

„Нема, богме, ту мени вечере“ — помисли тужно лисица и оде на другу страну.

ВУК И КОЗА

Ухвати вук козу, која је била легла на крају осим осталијех коза, па пође да је изједе, а она му се стане молити говорећи да је сад мршава, него да је остави до јесени, док утије, па онда нека дође и нека је изједе. Приставши курјак на то, запита козу, како ће је наћи кад други пут дође, а она му одговори:

— Мени је име Патила, тако кад дођеш, ако ме не нађеш на овоме мјесту, а ти ме зовни по имену, па ћу ти ја изићи.

Потом курјак отиде, али коза више нигда не легне на крају, него све усред сриједе другијех коза. Кад једно вече курјак, мислећи да је коза већ дебела, дође и не нашавши је на ономе мјесту стане је звати:

— О, Патила! О, Патила!

Она му из сриједе одговори:

— Да нијесам патила не бих се у сриједу спратила.

КАКО ЈЕ ПОСТАЛА КРТИЦА

Некакав сељак хтео да присвоји туђу њиву, па свога синчића закопао у земљу, пошто га је најпре научио што ће одговорити кад се запита. Судије и парничари дођу на њиву, и ту онај што је хтео неправдом туђе да приграби, рекне:

— О црна земљо, ти сама кажи чија си?

— Твоја сам, твоја! — зачује се детињи глас из земље.

Прави газда чувши то тргне се, и судија пресуди да њива припадне оном који је неправедно тражи. Суд се разиђе. Онда отац с мотиком у рукама навали копати земљу да извади дете, али детета нема! Зове га. Дете се одзива, али све даље бежи. И тако се претвори у кртицу.

— Тако је, веле, постала прва кртица.

Из антологије

Српске народне приповетке | Милорад Панић - Суреп

Уредниково ћоше

Пише: Анђелко Заблаћански

АФОРИЗМИ ИЛИ КАКО САМ СКРНАВИО ВЕЛИКАНЕ

- "И срушише се лепи снови моји.." - сад камен темељац ко споменик стоји.
- "Свој једини живот ти живиш у мени..." - а не плаћаш станарину.
- "Румене пруге већ шарају далеки запад, клонуо почива..." - гастарбајтер.
- "Сишли смо с ума у сјајан дан..." - и отишли да гласамо.
- "Ми се чудно разумемо..." – власт лаже, народ слуша.
- "Чуј, плаче месец млад и жут..." – а обећали су да ће нам сванути.
- "Не, немој ми прићи..." – пун сам бува.
- "Не мерим више време на сате..." – радим од јутра до сутра.

- "Узалуд је будим..." - јер јуче је добила отказ на послу.
- "Ми знамо судбу и све што нас чека..." - загађени ваздух и прљава река.
- "Ал' је леп овај свет..." - вођа ћорав народ уклет.
- "Међу јавом и мед сном..." - приватизација је лов у мутном.
- "Важно је можда и то да знамо..." - није важно знање за имање.
- "Не чуди се, песма, песма је ово..." - само нам је оркестар раштимован.
- "Постоји место где љубав почиње..." – али путоказ није постављен.
- "Ој, Србијо међу шљивама..." - стаћеш цела испод једне шљиве.
- "Желим да после снова не остане траг мој на твом телу..." – видеће их твој муж.
- "Очију твојих да није..." - швалерке бих доводио у наш стан.
- "Ти која имаш руке невиније..." – дуго ћеш чекати на берзи рада.
- "Своју снагу препознаћеш по томе колико си у стању да издржиш..." – женино звоцање.
- "Само си лепота колико си тајна..." - зато водимо љубав у мраку.

- "Мислим опет на твој осмех..." - баш су ти кварни зуби.
- "Чекај ме и ја ћу сигурно доћи..." - кад ме избаце пијаног из кафане.
- "Ти не волиш и не желиш мене..." - већ само моје паре.
- "Заборавио сам јутрос песму једну ја..." - сетићу се у полицији
- "Мисао се губи, нестаје и тоне..." - а не знам да пливам.
- "И док мисо спава, клонула, у миру..." - производња бенседина расте.

Пишите за Суштину поетике

1.Своје радове шаљите у једном word документу
2. E-mail за ваше радове **sustinapoetike@hotmail.com**
3. У тексту обавезно ставите своје име, годину рођења и свој e-mail
4. Документ означите својим именом и формом текста који шаљете (песме, прича, афоризми, есеј...)
5. Прозне радове слати у формату до 12 000 карактера, величина фонта 12 и проред 1
6. Радове слати од 8. до 28. у месецу
7. По правилнику Суштине поетике плаћање хонорара није предвиђено

Главни уредник: **Анђелко Заблаћански**

С у ш т и н а п о е т и к е

часопис за књижевност са посебним освртом на поезију

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

www.knjizevnicasopis.com

sustinapoetike@hotmail.com

Народна библиотека Србије
ISSN 2334-9417
COBISS.SR-ID 204386828

Излази месечно
Глушци